



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Tractatus Exegeticus Ad Librum III. Decretalium Gregorii  
IX. Contractus in specie secundum rubricarum ordinem  
exponens**

**Scharz, Oddo**

**Salisburgi, 1738**

Titulus XX. De Feudis.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63816](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63816)

ut in ipsius arbitrio sit, alterum ad implendum contractum actione *prescriptis verbis* compellere, vel conditione *causa data, causa non secuta* rem datam repetere, & sic Contractum resolvere. *l. 1. fin. l. 4. § 5. ff. h. t. l. 7. C. eod.* excipitur, nisi stipulatio præcesserit, hæc enim pœnitentiam excludit *l. 3. l. 7. C. h. t.* aliàs exceptiones vide superiùs *n. 5.* Econtra is, qui rem ab altero accepit, facultatem pœnitendi non habet, & consequenter rem datam invito alteri restituere, atque ab obligatione Jure contracta sese liberare nequit. *Arg. l. 5. C. de O. & A.* si neuter promissum adimplevit, neuter alterum ad implementum efficaciter cogere potest. *l. 3. C. h. t.* quia ex *pacto nudo* efficax jus agendi non nascitur. Quòd si uterque contractum adimplevit, sed alterutrius res evincitur, datur actio *in factum prescriptis verbis*. *l. 1. §. 2. ff. h. t.* ad interesse. Aut etiam conditio *causa data, causa non secuta*, qua rem datam rursus repetit, quando alter, qui rem alienam dedit, suæ promissioni satisfacere aut non

potest, aut non vult. Bœhmer. *de Actionib. sect. 2. cap. 9. §. 8. & 9.*

Sed quid, si res ab uno tradita, & ab altero accepta quidem, sed tertio vendita fuerit, antequam ille vicissim rem suam traderet, habebitne primus tradens aliquod remedium, quo suæ indemnitati consulat? Respondeo, contra venditorem posse agere ex *stipulatu*, si stipulatio intervénit, vel *prescriptis verbis*, ut fides placiti servetur, contra emptorem nullam ei actionem, neque *realem*, neque *personalem* competere. *l. 4. C. h. t. Lauterbach h. t. §. 22.*

Effectus Permutationis de Jure Canonico, & moribus Germaniæ longè alius est, cum enim hoc jure detur efficax actio ex quolibet *pacto nudo*, ut docuimus ad *tit. de Pact.* obligatio mox nascitur ante alterius implementum, nec locus est pœnitentiæ, adeoque *l. 3. C. h. t.* in praxi recepta non est. Et ideò si res alterutrius casu perierit, res promissa exigì ad exemplum venditionis, & jam data retineri potest. *l. 5. §. 1. ff. de Prescript. verb.* Bœhmer. ad *ff. h. t. n. 5.*

## TITULUS XX.

### De Feudis.

LIadem nuce concludere velle non immeritò videri posset, qui amplissimam Contractus *feudalis* materiam integris etiam voluminibus vix satis ab aliis comprehensam pro consueta Decretalium methodo unico Titulo complecti vellet. Nos subinde, ne terminos, qui nobis positi sunt, egrediamur, & residuos, nec minus utiles vastissimi hujus Libri Titulos explicando moremur; substantialia duntaxat Contractus *feudalis* com-

(Z)

pen-

pendio referemus, infimul annotaturi, quis ejus usus in foro Canonico obtineat.

## §. I.

*Quid sit Feudum? Quæ ejus origo? Et quanta ejus varietas?*

## SUMMARI A.

1. Feudi etymologia à fide. 2. Trifariam accipitur. 3. Hic principaliter spectatur in ratione Contractus. 4. Definitio Contractus feudalis explanatur. 5. Quomodo feudum differat à Contractibus aliis affinibus, remissivè. 6. Originem feudorum alii à Clientelis Romanorum. 7. Alii à Longobardis petunt, sed utraque opinio rejicitur, & Germanorum moribus deberi ostenditur. 8. Alius juris gentium esse dicit. 9. 10. Quæ initia, qui progressus feudorum Ecclesiasticorum activè talium, sive, ubi Ecclesia spectatur ut domina? 11. Quando Ecclesia coeperit esse Vasalla? 12. Feudum primaria divisione dividitur in proprium, & improprium, utraque species in substantialibus convenit, differt autem in naturalibus, utraque quæ sint, exponitur. 13. Feudum est vel novum, vel antiquum. 14. Aliud Ecclesiasticum, aliud Seculare. 15. Feudum Ecclesiasticum in Jure feudali specialiter est privilegiatum. 16. Est rursus aliud Nobile, aliud ignobile. 17. Et illud vel Regale, vel non Regale. 18. Feudum iterum abitur in ligium, & non ligium. 19. De feudi improprii speciebus remissivè. 20. Quid feudum hereditarium? ex pacto, & providentia? Quid mixtum? 21. Quid feudum scæmineum? 22. An scæmina in feudo pro masculis, & scæminis concessa, semel à masculo exclusa semper maneat exclusa? affirmantium. 23. Et negantium fundamenta referuntur. 24. Et respondetur prioribus. 25. Nos affirmantium Sententiam veriore, negantium equiorem censemus, cujus equitatis aliqua motiva proponuntur. 26. Scæmina feudo semel adepto per nativitatem masculi supervenientem non repellitur.

**H**Æc vox Feudum obscuros omnino natales habet, ejusque etymologia tam dubia est, ut judicio Illustr. & Clariss. D.D. de Herz in Element. Jurisprud. feud. cap. 2. §. 1. n. 1. desperatum negotium suscipiat, qui in eam inquirere parat. Ut aliquam tamen lucem his tenebris affundamus, dicimus, feudum à fide, vel fidelitate derivari; sicut enim fides (quod idem est, ac dictorum, Conventorumque con-

stantia & veritas) juxta stoicos, ut ait Cicero, inde appellata est, quia fit, quod dictum est, ita feudum à fide, sive fidelitate originationem suam ducere perhibetur tit. 3. in fin. feud. 2. Et nos latius in definitione exponemus.

Feudum tripliciter accipi potest I. pro re ipsa in feudum concessa, germanicè das Leben-Gut. 1. Feud. 4. 2. Feud. 25. & 26. §. 1. II. Pro jure reali, quod Vasallus in re feudali obtinet 2.

2. Feud. 1. § 33. & vocatur die *Lebens-Gerechtigkeit*. III. Pro conventione, qua feudum constituitur 2. Feud. 33.

3. *Lebens-Contract*. In qua ultima acceptione feudum describo cum laudato Illustr. D. D. de Herz cit. cap. §. 2. num. 4. quod sit *Contractus consensualis nominatus, bilateralis, bonæ fidei, de re immobili, vel equipollenti cum dominio utili sub promissione fidelitatis, in alterum transferenda*.

4. Dicitur I. *Contractus*, cui non obstat, quod tit. 23. Feud. 2. vocetur *bene-ficium*, quod ex *benevolentia datur*, nam ratio *bene-ficii* adhuc salvatur, tamen si Vasallus ad certa servitia præstanda obligetur, aut etiam feudum oblato pretio comparet, tum quod invitus feudum recipere non teneatur, tum, quod feudum refutare valeat, si onerosum arbitretur propter servitia fructum excedentia tit. 38. Feud. 2. tum quod minus justo pretio, aut saltem minus quam ex affectu privato res in feudum concessa æstimari solet, sicque feudo per Contractum constituto tota definitio beneficii, quam tradidit Seneca, & refertur tit. 23. Feud. 2. convenit.

Dicitur II. *Consensualis*, quia investitura, ut ad complementum hujus contractus desideretur, ad hoc, ut *ius in re* transferatur in vasallum, veluti *traditio* hoc intuitu in *emptione venditione* requiritur, ejus tamen substantiam non ingreditur. Clariss. P. Böckhn ad h. t. num. 3.

Dicitur III. *Nominatus, bonæ fidei*. Nominatum voco, quia habet à consuetudine generali elegans nomen, per quod distinguitur à reliquis contractuum, & consuetudinum speciebus. Fortè existimas, melius contractibus

innominatis accenseri, eo, quod vasallo refutando liceat pœnitere? falleris, nam in contractu innominato tunc demum pœnitentiæ locus est, quando contractus ex una solum parte adimpletus est, in Feudo verò conventionem utrinque jam consummata renunciatio-ni locus est. Præterea contractus hic non regulatur secundum naturam contractuum, qui sunt juris scripti, cum totum suum esse habeat ex jure singulari non scripto. Rosenthal, & alii judicant, hunc contractum esse *stricti juris*, verum, nisi à receptis regulis in materia contractuum recedere velimus, non apparet, quomodo his authoribus assentiamur, cum æquè in Feudo, ac aliis contractibus mutua præstationes, aut obligationes interveniant, quæ faciunt, ut contractus *bonæ fidei* esse dicatur.

Dicitur IV. *De re immobili, vel equipollenti*. Res equidem *mobiles*, quia ex illis fructus sine *directi* domini consumptione percipi non possunt, ideo nec in Feudum verè conceduntur.

Dicitur V. *Cum dominio utili sub promissione fidelitatis* per quas particulas convenientia, & simul differentia ab *emphyteusi* indigitatur, dum utrobique dominium *utile* transfertur, *vasallus* verò insuper ad fidelitatem, & obsequia domino *directo* præstanda obligetur, ad quæ non tenetur *emphyteuta*. Unde causa finalis Feudi est fides, & obsequium vasalli quasi compensationis jure domino præstandum, quo etiam nomine juramentum fidelitatis exigi solet, Tit. 4. § 2. seqq. Feud. 2. & siquidem certum, ac determinatum obsequium promittitur, ad illud, & non aliud obligatur vasallus, si indeterminatum, tunc tenetur præstare *consilium*

filium, auxilium, & ea, quæ *d. Tit. 5. 6.* § 7. continentur, & ad sex præcipuè documenta revocantur, & *cit. Tit. 6.* specialiter memoriæ vassalli commendantur, nempe *incolume, tutum, honestum, utile, facile, possibile*, quod ibidem & *Tit. seq.* pluribus explicatur, circa quæ tamen ad locorum consuetudines recurrendum monent DD. Prout etiam dictum juramentum tam essentialè non est, quin ex pacto speciali, vel si dominus simplici promissione, aut præsumptione fidelitatis contentus esse velit, illud remittere possit. *Tit. 3. §. nulla Feud. 2.*

5 Quomodo *Feudum* differat ab aliis contractibus eidem multum affinibus, ut ab *usufructu, emphyteusi, contractu, censitico, libellario*, à bonis *solidorum*, à *precariis*, contractu *superficiario, fideicommissio, majoratu, & primogenitura*. Accuratè discutit Clariss. D.D. de Herz *cit. cap. 2. §. 4. per tot.*

6 Originem *Feudorum* dubiam & obscuram facit opinionum varietas, quàm authores in jura *Feudorum* commentantes fovent, & propugnant. Sunt, qui eorum originem à moribus Romanorum arcessunt, hi quippe Belliduces suos, nec non gregarium quoque militem ob strenuè navatam in bello operam compensationis, & præmii locò prædiis donabant. Verùm hæc derivatio non placet Bœhmero, quia prædia hæc, ait §. 3. veteranis assignata in *dominium eorum*, jure quodammodo *hereditario* transibant in compensationem præstitæ virtutis, & maxime illis, qui militia functi erant, concedebantur: non pro præstando imposterum servitio, sed pro jam præstito: ast verò *Feuda* primitus non *jure hereditario*,

sed magis *precariò* vassallis dabantur: in horum dominio non erant, quin potius disertè *proprietati* domini concedentis attribuebantur. In *re* ergò, & *nomine*, inquit, aliquam convenientiam deprehendo, identitatem tamen rei haud animadverto. Hanc analogicam convenientiam, nec propinquorem admittit sæpe jam laudatus Illustr. D.D. de Herz *cap. 1. part. 1. §. 1. n. 5.* Videatur etiam Stephanus Forcatulus *Comment. in Feud. Jur. cap. 1. num. 4.*

7 Alii *Feudorum* initia *Longobardis* tribuunt, qui in Italia rerum potiti sub regibus, quos XX. successivè habuerunt, sceptrum adversus æmulos ducentis plùs minùs annis fortiter defenderunt. Sed nec isti apud sagaciores antiquitatum urinatores fidem inveniunt. Nam Gerardus Niger, qui erat primus *Feudorum* interpres (ut advertit Gonzalez *ad cap. 2. h. t. num. 8.*) natione *Longobardus*, jus *Feudorum* antiquissimum esse testatur. Rectiùs ergò alii *Feudorum* originem à Francorum moribus repetunt, ut perhibet Natalis Alexander *Histor. Eccles. Tom. 7. Sacul. 13. dissert. 8. art. 3.* Hi terras Marte suo occupatas in *Feudum* concedebant, ad onus recognitionis, juramenti fidelitatis, & cæterorum onerum militarium pro modo reddituum *Feudi*, & ad onus renovationis investituræ, certorumque commodorum, mutatione vassalli contingente, cum exceptione mutationis in linea directâ, & quandoque sine ea exceptione. Hæc Natalis Alexander. Videatur etiam Clariss. D.D. de Herz *cit. cap. 1. §. 2. per tot. & Bœhmerus ad h. t. §. 4. Gonz. ad cap. 2. h. t. n. 8.*

8 Stephanus Forcatulus acuti ingenii, & multigenæ eruditionis scriptor in  
Com-

*Commentario in Feudorum Jura cap. 1. num. 10.* Jus Feudale originaliter esse *juris gentium*, adeoque nulli genti præ altera inventionis gloriam deberi contendit. Sicut enim bella, inquit, huic juri debentur, ita ex eodem jure fluere, ut in bello benè meritis decernantur præmia, & ut impofterum ad arma pro patria gerenda homines accendantur, Feuda constituta sint, postquam præmiis ad virtutem quilibet inflammatur *l. 1. ff. de J. & J.* quod deinde à variis gentium moribus testatum facit. Longiorem in investiganda juris Feudalis origine moram necere nolumus, abundet (per nos licet) quisque in suo sensu. Illud certum, & indubitatum est, quod hodie præ jure Feudali *Saxonico*, & *Alemannico* utamur jure *Longobardico*. Vid. *Tit. 10. Feud. 1. & Tit. 1. Feud. 2.* Clariss. D. P. Böckhn *h. t. num. 1.* & Illust. D. D. de Herz *cit. cap. §. 2. & 3.* ubi de collectoribus hujus juris, & de ejus usu prolixius discurret.

9 Alia jam quæstio superest enodanda, unde sua primordia trahant *Feuda Ecclesiastica*? Potest autem hæc quæstio institui de Ecclesia, vel ut est *Feudorum domina*, vel ut *vasalla*. In priori acceptione si *Feuda Ecclesiastica* considerentur, primam illis occasionem dedisse hostiles irruptiones, scribit Bœhmerus *hic §. 6.* quæ temporibus *Caroli Martelli* republicam graviter afflixerant, quibus retundendis Reges, & Principes, qui ea tempestate liberrimam de Ecclesiis, earumque bonis disponendi facultatem sibi sumpserant, Ecclesiæ bona militibus in præmium præstitæ virtutis dederunt, ipsæque *Carolus Martellus* primus fuit, qui *decimas* militibus

distribuit, æquum existimantes, ut, sicut Clerici fruere publicæ defensione, etiam ad militiam eo nomine institutam aliquid conferrent, quæ ratio in *Capitul. Caroli M. & Ludovici pii l. 5. cap. 3.* apud Baluzium *Tom. 1. Capitul. pag. 826.* traditur, teste eodem Bœhmero. Verùm cum id ægre ferret Ecclesia, ut sua bona, etiam citra necessitatem publicam à Laicis in beneficium tenerentur, Episcopi omnem moverunt lapidem apud Reges, ut hæc bona, quæ beneficiario jure Laicis possidenda temerè concesserant, Ecclesiæ postliminio restituerentur. Querelas, quas super hac iniqua usurpatione ad *Carolum Calvum* Patres *Concilii Vernensis II.* detulerunt, *Leges Tom. 9. Concil. Edit. Venet. pag. 951. & seq.* & apud Bœhmerum *§. 8. h. t.* Ab initio quidem Ecclesia ad iteratas factas instantias eatenus votorum compos facta est, ut bona Laicis rursus eriperentur, ipsi tamen Ecclesiæ non alio, quam *beneficiario jure*, & sub *Vassalagii* onere fruenda concederentur. Post longas tandem moras id demum consecuta est Ecclesia, ut Reges, & Principes omni jure & dispositione circa bona Ecclesiastica sese abdicarent, & illa in plenum Ecclesiæ dominium redire permetterent; cum vero ea tempestate Ecclesia æquè ac imperium frequentibus bellorum, motibus quateretur, factum est, ut Episcopi ejusmodi bona ad Ecclesiam reversa ipsis militantibus in Feudum dare cœperint, ut elucet *ex Tit. 5. Feud. 1.*

Aliam porrò originem Feudis Ecclesiasticis, in quibus Ecclesia, ut *domina* consideratur, dedisse creditur piorum fidelium oblatio, qui eo pacto sua bona in Ecclesiam transtulerunt, ut rur-

fus ab Ecclesia eadem sibi in Feudum possidere liceret; in quas leges Ecclesia non modo prompta voluntate concessit, sed insuper de bonis suis, duplum, aut quadruplum iis fructuario jure dedit sine injuria, aut querela ipsorum hæredum, quin potius magno illorum commodo, & emolumento, nam, cum malevoli quidam ad *Carolus Magnum* querelas detulissent, quod per similes parentum prodigas donationes eorum substantia penitus exhauriretur, ipsisque liberis, in quo ab intestato succederent, nihil superesset, sicque citra culpam suam ipso facto exhæredatos se viderent, Patres Concilii Turonensis III. jussu Caroli M. celebrati hanc calumniam sibi temerè impactam fuisse c. ult. his verbis palam fecerunt: *Diligenter tractare, & inquirere pariter cœpimus in conventu nostro, sicut pia Serenissimi Principis nostri nobis injunxit admonitio de illis hominibus, qui exhæredati esse dicuntur, si aliquis esset, qui nostris temporibus voluisset dicere, se à quolibet nostram illis privari rebus, quas pater ejus, aut mater, aut frater, vel aliquis propinquorum ad Ecclesias DEI dedisset, & in ejus nomine iterum precaria à Rectoribus Ecclesiarum acciperetur. Sed in eodem conventu nostro neminem reperimus, qui de hac re adversus nos conqueri voluisset. Nam penè nullus est, qui res suas ad Ecclesias donet, nisi de rebus Ecclesiasticis donet, aut tantum, quantum donavit, aut duplum, aut triplum usufructuario accipiat, & quibus ille tunc, vel quantis filiis, aut propinquis à Rectoribus impetraverit, post discessum ejus eadem conditione, qua ille tenebat, posteris ejus sibi vindicent. Hic usus, & hæc ratio apud nos usque modo de tali-*

*bus tenebatur. Nam & nobis visum est, prædictis heredibus hanc dare optionem, ut, si voluissent traditiones parentum suorum consequi, de qua illi jam erant per legem exclusi, Rectoribus Ecclesiarum se commendarent, & hæreditatem illam in beneficium, unde se adjuvare, ac sustentare possent, acciperent. Hac declaratione facta nemo erat, qui Ecclesie ulterius insultare, aut parentum donationes in eam liberaliter factas iniquitatis arguere, aut cum injuria liberorum factas fuisse dicere auderet. Boehmerus tamen modum adhuc in scripto quarit, scribens §. 3. h. t. Concilium Turonense III. luculenter probat, simulque ostendit, liberos nonnunquam ab hæreditate parentum fuisse exclusos, ob nimias in Ecclesiam factas donationes, cuius rei iniquitatem quodammodo Patres ipsimet confessi sunt. Patres in Concilio fatentur, neminem fuisse repertum, qui sacras id genus donationes iniquitatis damnaret, aut per injuriam se exhæredatum esse conquereretur, & Boehmerus asserit, id luculenter ex dicto Concilio probari. Quid impudentius!*

Jam etiam præstat inquirere, quantum donam Ecclesia Vasallagii legibus se subdicere cœperit? Boehmerus ejus originem corruptis Ecclesie moribus ascribit. *Paulatim mores Clericorum, inquit, §. 71. h. t. à veteri instituto deflexerunt, & tum per ambitionem quotidie invalescentem, tum etiam per abundantiam bonorum, quibus tandem intumescebant, adeo corrupti sunt, ut Ecclesiam in Ecclesia, Clericum in Clerico vix amplius deprehendere licuerit. Quid ergo mirum, si tandem quoque vasallagium subierit, & schema hujus mundi in totum ferè assumpserit. Huic suæ propositioni*

sitioni ut si lera faciat, aliorum scriptorum testimonia in suppetias vocat, & per complures §§. hoc argumentum prosequitur. Nos hic Bœhmerum non morabimur, meliora, & veriora *Ecclesie Vasalle* initia damus. Est ergo, ut Ecclesia tunc cœperit esse regibus Vasallio nexu obligata, cum amplissimis bonis, & Regalibus Regum munificentia fuerat dotata, quæ ea lege Ecclesie concessa sunt, ut vicissim illa Reges cum quadam subjectionis testificatione recognosceret, cujus initium ad tempora Clodovæi Regis refert Petrus de Marca in *Concord. Sacerdot. & Imper. lib. 8. cap. 19. num. 2.* Quanquam verò hæc subordinatio Ecclesie jura non vulneraret, utpote solius juris regii temporalis titulo exhibita, & ideo etiam talis permissio in Concilio *Lateranensi I.* facta est, ut constat ex *Constitutione Calisti II.* quæ incipit: *Omnipotentis, jus tamen alterum nimirum investiturarum, per hoc Ecclesia nunquam agnovit.* Sed de hoc jam nobis sermo non erit, scripsimus quædam de abusu harum *investiturarum* ad *tit. de Elect. §. 10.* prolixius de hoc argumento agit Eminentissimus Vincentius Petra *tom. 1. Comment. ad Constit. Apostol. pag. 412. & pluribus seqq.* Eminentiss. Cælestinus Stondrati in *Gallia Vindic. Dissert. 1. §. 1.* Detecta feudorum origine eorum varietatem ad juris trutinam jam lubet expendere.

12 Feudum igitur summa divisione in *proprium* sive *rectum*, & in *improprium*, sive *degenerans* abit. Utraque species in substantialibus convenit; sunt autem de substantia sive essentia feudi I. ut Vasallus habeat dominium *utile*, manente proprietate, sive dominio *directo*

penes dominum *seniorem* feudi. II. Ut constituatur in re *immobili*, aut æquipollenti. III. Sub lege *fidelitatis*, quæ Vasallo remitti nequit. In *naturalibus* autem & *accidentalibus* multum à se invicem discrepant, dum feudum *proprium* naturam, & proprietates feudi in omnibus retinet, *improprium* verò jam plus, jam minus à natura feudi recedit. *Naturalia* autem, sive proprietates feudi sunt sequentes I. juramenti præstatio. II. Obligatio ad servitia, eaque incerta. III. Investituræ post mortem domini renovatio. IV. Impotentia alienandi nisi cum consensu domini aut agnatorum. V. Exclusio foeminarum à successione in feudo. Contingit autem ejusmodi alteratio feudi, quando vel ex ipsa dispositione juris *feudalis*, vel pacto, & conventionem vel etiam statuto, aut locali consuetudine quiddam detrahitur. Salva si maneant feudi *naturalia*, & nonnisi quædam superaddantur, feudum *improprium* non faciunt. In dubio feudum præsumitur esse *proprium* *tit. 1. §. 3. feud. 1. tit. 2. §. 2. feud. 2.* adeò quidem, ut si in uno, vel altero naturam feudi deposuerit, in reliquis mordicus confectetur, *2. feud. 48.* ac secundum illam interpretandum sit. *Zafius Epitom. feud. part. 12. n. 12.*

Dividitur II. Feudum in *novum*, & *vetus*. *Novum* est, quod quis primò à concedente acquisivit, & initium habet ex persona investiti, nec successione ad eum pervenit; Unde si Titio per investituram conferatur feudum *novum*, isque decedat sine liberis, feudum ad dominum redibit, excluso fratre Titii. Sin verò filius, vel nepos Titii illud per successionem acquisivissent,

sent, feudum jam foret *antiquum*, & consequenter, si iste filius, vel nepos sine descendantibus decederet, relinqueret tamen *collaterales*, ab eodem Titio secum descendentes, ad illos devolveretur feudum excluso fratre Titii, cujus respectu feudum *novum* censetur. Textus est expressus in *tit. 11. feud. 2.* Feudum *vetus* dicitur, quod ab uno ex ascendentibus tanquam capite communis agnationis acquisitum per successionem in aliquem transfertur. Julius Clar. §. *Feudum Q. 8. n. 1.* & siquidem ab uno ex ascendentibus ultra quartum gradum obtentum est, propriè *antiquum*, sive *avutum* vocatur; sin verò à patre avo, proavo, vel abavo, adeoque non ultra quartum gradum acquisitum fuerit, *paternum* dicitur, in effectu tamen alterum ab altero non differt. *tit. 50. Feud. 2.*

14 Dividitur III. Feudum in *Ecclesiasticum*, & *Seculare*. Illud communiter DD. ab *objecto* specificari dicunt, nullo habito respectu vel concedentis, vel accipientis; unde, illa feuda, quæ habent Episcopi qua *Principes Imperii*, judicant esse feuda merè *Secularia*. *Arg. cap. 6. de for. compet.* ubi Pontifex feudum *Seculare* vocat, quod Clericus à domino sæculari possidet. Clar. D. P. Böckhn hic *num. 9.* talia feuda *Ecclesiasticis* merè talibus accenset, propter *dominium utile*, quod Ecclesia habet in ejusmodi rebus. Quòd si ergo aliæ res, bona & jura, maximè *realia*, & perpetua ad Ecclesiam pertinentia nomine *Ecclesiasticarum* rerum veniunt, quid vetat, res perpetuò Ecclesiæ in feudum concessas, & *dominium utile*, quod inde consequitur, rebus *Ecclesiasticis* accensere. Mihi sic videtur esse distinguen-

dum: si ejusmodi feuda secundum originariam, & primævam suam naturam, atque secundum ipsius Juris feudalis indolem considerentur, posse dici *Secularia*, quia ab initio talia bona erant bona Imperii merè *temporalia*, quæ deinde Ecclesiis in *Feudum* data, & Episcopopatibus juncta retinuerunt illam qualitatem, quæ alia feuda purè *temporalia* habent, ut scilicet super his alteri iudici, etiam Ecclesiastico, jurisdictio non competat, quam domino *directo*, quamquam is sit persona *Secularis*, & quod juramentum *fidelitatis* eidem præstari debeat. Et in hoc sensu bene verum est, quod *Episcopi, Abbates &c.* duplicem personam iustineant, & *Episcoporum, & Principum* aut aliorum *Statuum Imperii*. Nam ipsa Ecclesia ut scribit Böhmerus hic §. 22. hos respectus *Civiles* assumit, & eos Episcopis communicat: sin verò hæc feuda considerentur, prout substant *alienationi*, vel *prescriptioni*, iisdem favoribus gaudeant, quibus bona merè *Ecclesiastica*, & sic horum favorum intuitu feuda *Ecclesiastica* rectè indigitari possint.

Interim communiter notant AA. 15 quod feudum ab Ecclesia datum, & acceptum specialiter in jure feudali privilegiatum sit, & ab aliis feudis *Secularibus* in eo discrepet, quod in nova investitura feudi *Pares curiæ* non requirantur, consequenter neque ad illam probandam necessariò concurrant, quod contra obtinet in feudo *Seculari*. *tit. 26. feud. 1. princ.* Deinde & id singulare est in feudo *Ecclesiastico*, quod si illud obtentum à Rege, Principe, vel alio, mereatur *caducitatem*, non omnino amittatur, sed solum ad dies vitæ illius, qui *feloniam* commisit, eo enim mor-

mortuo Ecclesiæ rursus restituitur quia delictum Prælati non debet nocere successoribus, vel ipsi Ecclesiæ. *cap. 3. C. 16. Q. 6. 2. Feud. tit. 40.* P. Ægidius Ranbeck in *Sylva benefic. feudal. cap. 1. pag. 19. § 20.* P. König *b. t. n. 9.* Gonzalez ad *cap. 2. b. t. num. 11.* *Seculare* feudum illud audit, quod in rebus extra patrimonium Ecclesiæ constituitur, & de hoc majori ex parte *feudorum* libri differunt teste Zasius *part. 2. n. 7.*

16 Dividitur IV. Feudum in *Nobile*, & *ignobile*. 2. *Feud. 10. § 53.* Illud dicitur, quod ex potestate, & voluntate conferentis jura nobilitatis *personalia*, vel *realia* tribuit, vulgò *ein Ritter-Lehen*. Istud, cujus concessio ex defectu potestatis, vel voluntatis accipienti nobilitatem non confert, & vocatur *Burger-oder Bauern-Lehen*. P. König *b. t. num. 6.* Clariss. D. D. de Herz in *Element. Jurisprud. feud. cap. 3. §. 4. num. 40.* Aliter nonnihil hæc membra explicat Clariss. P. Böckhn *b. t. n. 7.*

17 *Nobile* rursus subdividitur in feudum *Regale*, & *non Regale*. *Regale* (germanicè *ein Sahren-Lehen*, vel etiam si loquamur de feudis, quæ Principes *Ecclesiastici* ab Imperatore recognoscunt, *ein Scepter-Lehen*) vocatur illud, ubi una cum territorio jus exercendi *Regalia* à Summo Principe conceditur. Talia feuda sunt *Ducatus*, *Marchionatus*, *Principatus*, *Comitatus*, *Baronatus*. *Non Regale* dicitur, ubi tam eminentis prærogativa Vasallis non confertur. Vultejus *de Feud. cap. 8. n. 18.* Zasius in *Epitom. feud. part. 5. n. 29.*

18 Dividitur V. In *Ligium*, & *non Ligium*. *Ligium* à *ligando* dictum Vasallum tam arctè obstringit domino, ut cum contra quemcunque alium, nullo

proprus excepto defendere teneatur. *Feud. 2. tit. 99.* *Non ligium* dicitur, quando uni fidelitatem ita debemus, ut tamen etiam alteri vel ex eadem, vel ex alia causa eandem præstare, adeoque plura similia feuda à diversis dominis recognoscere valeamus. *d. tit. 99. feud. 2.* Nota, quod feudum *ligium*, cum qualitates supra ordinariam feudi naturam habeat, non præsumatur, nisi per *investituram* expressè constet. Et quod à summis duntaxat Principibus dari, & ab uno tantum domino recognosci possit. In *non ligio* verò, si à diversis dominis simul & semel servitia ejusdem *Vasalli* exigantur, illa singulis exhibenda erunt, antiquiori quidem per ipsum Vasallum, alteri per substitutum, etsi mutuò sibi bella moverent. *Speculat. de Feud. §. 1. num. 26.* Hæc de feudo proprio.

Feudi *improprii* plurimæ sunt species, quas Zasius *part. ult. cit. epitom. feud.* enumerat. Ejusmodi sunt feudum *Camera*, *Cavena*, *Quardia*, *Castaldia*, *Soldata*, *Francum*, *emptum*, *fæmineum*, *hereditarium*, & *ex pacto*, sive *providentia*. Nos ex recensitis tres ultimas duntaxat species exponemus, reliquas explanatas lector reperiet, apud nostrates Magnif. P. König *num. 11. § seqq.* Clariss. P. Böckhn hic *num. 5.* Illustr. D. D. de Herz *cit. cap. 3. §. 3. per tot.*

Igitur feudum *hereditarium*, *ein Erb-Lehen* dicitur illud, quod alicui pro se, & quibuscunque hæredibus, etiam extraneis simpliciter concessum est. Feudum *ex pacto*, & *providentia*, quod etiam *Gentilitium* dicitur, vulgò *Stammen-Lehen*, est, quod alicui pro se, & liberis suis datum, non facta

(A a)

hæ-

hæredum mentione, ad cuius successionem sufficit, ut quis sit filius, vel descendens à primo acquirente, etsi non hæres. Clarus *Q. 9. num. 3. Mixtum* ex his duabus speciebus conflatum illud audit, quod de utroque participat, ut, si, cui feudum concessum est *pro se, & suis filiis, & hæredibus*; ubi requiritur ad successionem, ut quis simul sit filius, & hæres, nam in tali casu non poterit filius hæreditatem paternam, quoad *allodialia* repudiare, & solum *feudum* obtinere, id quod tamen in feudo familiæ propriè dicto filio arbitrarium est. Textus in *tit. 45. feud. 2.* consulantur Clariss. Duumviri P. Ægidius Ranbeck in *Sylv. benef. feud. cap. 1. pag. 24. & 4. seqq.* & D. D. de Herz cit. *cap. 3. §. 3. n. 19.*

21 Feudum *fœmineum*, prout contra ponitur *masculino*, illud vocatur, quod fœmina primitus acquisivit. *Arg. tit. 30. & 50. feud. 2.* Quo etiam nomine illud feudum dignamur, ad quod fœminæ ex speciali pacto admittuntur, saltem in defectum masculorum *tit. 8. §. filia. & tit. 6. §. 1. feud. 1.* Quod verò fœminæ ad feuda non æque, ac mares admittantur, ideòque feudum *fœmineum* *improprium* dicatur, variæ causæ afferuntur, imprimis, quod beneficiū *feudi* (uti describitur *tit. 23. feud. 2.*) detur propter officium. *tit. 21. feud. 2.* Officium autem, sive servitium feudale dominis exhibere non possint fœminæ *tit. 36. feud. 2.* Deinde nec arma tractare, nec publicis rebus interesse ob sexus verecundiam *l. 2. §. 1. C. de his, qui ven. stat.* neque solida, ac constantia consilia dominis impertiri, multò minus secreta continere valeant. *l. 4. C. de Sponsal.*

Virile jam, idque satis acre certamen instituitur de hoc Feudali mulierum privilegio, dum quæritur, an fœmina in casu, quo Feudum alicui vasallo concessum est, pro se, & descendantibus *masculis, & fœminis*, semel exclusæ à masculino, semper exclusæ maneat? sit exemplum. Vasallus moriens relinquit filium, & filiam, decedit etiam filius sine liberis, quæritur jam, an filia possit admitti ad successionem? Illud quidem extra dubium est, si fœmina in principio fuerit in Feudo investita, & filias reliquerit, eas succedere *tit. 30. Feud. 2.* deficientibus scilicet masculis *Tit. 1. §. 3. Feud. 1.* Qui fœminas in proposita thesi perpetuò exclusas volunt, nituntur præcipuè *Tit. 6. §. 1. Feud. 1.* ubi expressè statuitur: *Si quis eo tenore Feudum acceperit, UT EJUS DESCENDENTES MASCULI, ET FŒMINÆ ILLUD HABERE POSSINT, relicto masculino, ULTERIUS fœmine non admittuntur.* Si autem ulterius non admittuntur, nunquam amplius admittuntur, ergò semper exclusæ manebunt. II. Est de primordiali natura Feudi, quod fœminæ, nisi ex pacto vocentur, non succedant, *Tit. 50. Feud. 2.* ergo hoc pactum est strictè interpretandum, ut scilicet filius semel existentibus filia amplius non succedat. *Tit. 8. §. ult. Feud. 1.* III. Faciunt paritatem à statuto municipalis, quo fœminæ à successione, stantibus masculis, simpliciter exclusæ, perpetuò exclusæ censentur: ergò idem in successione Feudali dicendum est. Et in hac sententiam abeunt præter quam plurimos, quos enumerat Fachinæus *lib. 7. cap. 45.* Bocer. *de Success. Feud. cap. 3. Q. 4.* Böch *Tract. Feud. cap. 7. rubr. de Suc-*

*Sucess. n. 36. Schrader d. Feud. part. 7. cap. 4. n. 83. Gail. lib. 2. observ. 148.*

23 Verum, quanquam adducta argumenta suo pondere non careant, contraria tamen sententia, si non plus probabilitatis, certè plus æquitatis habet. Defensores (ut paucos memorem) nacta est Vultejum *de Feud. lib. 1. cap. 9. n. 89. Carpzov. Jurisprud. for. part. 3. const. 28. Mynsinger cent. 5. observ. 74. n. 8. Obrecht Tract. de Feud. lib. 2. cap. 14. n. 49.* quam etiam jus Bavaricum *Land: Recht Tit. 12. art. 1.* amplectitur. Facit pro hac sententia *I. Tit. 17. Feud. 2.* ubi in favorem fœminarum sic statutum legitur: *Non patet locus fœminæ in Feudi successione, DONEC masculus superest ex eo, qui primus de hoc Feudo fuerit investitus:* ergo fœmina non perpetuò, sed tantum ad tempus, donec scilicet masculus reliquus sit, excludenda erit; cur enim fœminæ jus succedendi in investitura tributum absque legitima causa, jure Feudali expressa, denegetur, & propter masculum, qui semel extitit, non tamen amplius existit, à successione removeatur? & non potius aliis clarioribus juris Feudalis regulis insistatur, quod scilicet deficientibus masculis succedat fœmina. *Tit. 8. §. ult. Feud. 1. d. Tit. 17. §. seq. Feud. 2.* II. Dominus hoc casu legem apertius dicere potuisset: ergo interpretatio contra ipsum, & potius pro primo acquirente facienda est, qui non solis masculis, sed etiam in horum defectum fœminis providere voluisse censendus est, præsertim, cum æqua disparitatis ratio assignari vix possit, cur fœmina semel exclusa, quando scilicet tempore successionis masculo delatæ jam extitit, semper exclusa

esse debeat, quæ tamen admitteretur, si postea primum nata esset.

Quare hujus sententiæ propugna-<sup>24</sup>tores ad opposita argumenta sic respondent, imprimis textum in *Tit. 6. §. 1. Feud. 1.* varios sensus recipere, nempe, quod existentibus masculis fœminæ ulterius, id est, ultra, sive præter masculos non admittantur, ita, ut illa non admissio præsupponat alium quidem excludentem, eo verò non amplius existente, cesset etiam hæc non admissio, sive exclusio. Imò ajunt in *d. §. 1.* tantum de illo casu mentionem fieri, quo juxta tenorem investituræ masculi quidem, & fœminæ Feudum habere possint, & masculus cum fœmina concurrat, non verò decidi, quid obtineat, si masculus absque hæredibus moriatur, utrum eo casu fœminæ non succedant. Ad II. argumentum ex natura *Feudorum* desumptum reponunt, in proposito casu non ad eam, sed potius ad mentem concedentis, & acquirentis attendendum esse, qui ex proposito tenore investituræ masculis deficientibus, fœminas vocasse censetur. Ad III. discrimen assignant inter statutum municipale, quod vigore illius, fœminis exclusis, tota hæreditas ad masculos pleno jure spectet, & proprium ipsius patrimonium esse incipiat: in præsentem verò casu fœminam expresso investituræ pacto ad Feudum vocatam esse, consequenter non omnino exclusam. Etsi enim potior causa sit masculorum, non tamen sequitur, per hoc omne jus fœminarum extinctum esse, cum in Feudis quotidianum sit, ut pluribus ad Feudum vocatis, unus quidem obtineat, cæterorum verò jus in casum mortis illius nihilominus adhuc inte-

grum permaneat. *arg. Tit. 11. § Tit. 18. Feud. 2.* Sic etiam in successione ab intestato proximior quidem excludit remotiorem, sed non ulterius, sive diutius, quam pro vita sua, eo vero sine hærede decedente, succedit iterum, qui prius fuerat remotior.

25 Si meam jam jubear edicere sententiam, cenfeo argumenta negantium in puncto juris veriora, affirmantium vero æquiora. Æquitatis hujus aliquaduntaxat motiva afferro I. quod sententia affirmans nec filiis masculis præjudicet, nec spem fœminarum penitus inanem reddat, de benignitate domini melius mereatur, voluntati primi acquirentis sit conformior, imò rationi, & juribus, præsertim cum per investituram semel à regulari natura Feudorum recessum sit. II. Licet alias in Feudis favorabilior conditio sit masculorum, quam fœminarum, cessat tamen hic favor in præsentem, propter expressam vocationem, & æqualem investituram masculi, & fœminæ, & sufficit, quod propter majorem aliàs favorem masculi, eo existente, fœmina non admittatur, non verò, quod perpetuò excludi debeat, aliud enim est, *non admitti*, & aliud *excludi*, *exclusio* omnem spem adimit, *non admissio* ad tempus suspendit, quamdiu nimirum impedimentum, propter quod non admittitur, durat. III. Non modo acquirentis, sed etiam concedentis eam voluntatem fuisse verius est, qui scilicet jus suum per talem investituram remittere voluisse censendus est, quod habuisset, si primus acquirens sine prole mascula decessisset, ut scilicet illa non existente Feudum non ad se, sed ad filiam saltem, si extet, devolvatur idque propter merita

masculi, quæ considerasse censetur, hæc verò ratio æquè militat, sive masculi semel extiterint, sive nunquam, neque enim ideò, quod masculus semel extitit, filia desit esse filia, nec favor adeò restrictus erga vasallum censendus est, ut filias tantum tunc admittere voluerit, si filius non extet, sed etiam iis existentibus propter patris merita filiabus quoque gratificari voluisse præsumendum est. Et hanc sententiam Carpvovius *loc. cit.* tam certam, saltem in praxi, esse dicit, ut qui hodie relicto tritico glandibus vesci malit, vix inter prudentes locum suum tueri possit, & si præstare adhuc veritati reluctari pergat, potius commiseratione, quam acriori castigatione dignus videatur Clariss. P. Placidus Böckhn *in Comment. ad h. t. n. 49.* has invicem pugnantes sententias ope distinctionis subtiliter conciliat, quem consule, & si placet (placebit autem) sequere.

Facilioris resolutionis altera est quaestio, qua quaeritur, an fœmina, quæ nullis extantibus masculis Feudum semel adeptæ est, si proles mascula postea superveniat, per hanc iterum repellatur, & Feudum cedere cogatur, v. g. filia ultimi possessoris non extantibus masculis succedit in Feudum, postea ex sorore defuncti nascitur proles mascula, an hæc filiam defuncti iterum excludet? Videtur, quod sic, quasi fœmina tantum sub conditione, & in defectum masculorum admissa sit, & res ad eum statum ex postfacto devenerit, in quo fœmina Feudi capax non est. Verum huic opinioni deferendum non est, quia, quod semel nostrum factum est, sine facto nostro auferri non potest. *l. 7. C. ad Scutum Trebell.* Neque verum est,

est, quod conditionatè tantum jus in hoc casu foeminae quaesitum fuerit, quia jure Feudali *d. Tit. 17. Feud. 2.* tantum prohibetur foemina acquirere Feudum existente masculo, non autem acquisitum eo non existente postea retinere, & casus postea eveniens jus quaesitum

evertere non potest, licet impedivisset, si prius evenisset, sicut impedimenta quaedam matrimonii illud non dissolvunt, si contracto jam matrimonio supervenerint, licet impedivissent, si praecessissent. *Zafius part. 7. n. 53. Hauldus Tract. 9. cap. 5. n. 790.*

## §. II.

*Quinam Feudum constituere, vel accipere possint?*

## SUMMARI A.

27. Circa Feudum constituentes ponitur regula. 28. 29. 30. An infantes, prodigi, furiosi, minores, filii familias, muti, & surdi Feudum constituere valeant, per distinctas resolutiones exponitur. 31. Etiam plebeji, & rustici res suas in Feudum dare possunt. 32. 33. Duæ oppositiones solvuntur. 34. Etiam foemina Feudum constituere possunt. 35. Imperator de bonis imperii cum consensu Electorum. 36. S. Pontifex, nisi per speciales conventiones impediatur, omnes res Ecclesie in Feudum dare potest, similiter alii Pralati res ab antiquo in Feudum dari solitas, de novo verò non aliter, nisi accedente justa causa, & adhibitis praescriptis solemnitatibus, 37. quod nec in bonis à Laico Ecclesie oblati procedit. 38. Capitulum Sede vacante Feudum ad Episcopum privativè spectans aliis concedere nequit. 39. Feuda accipere possunt omnes, qui non prohibentur. 40. 41. An Clerici, & Religiosi Feuda acquirere possint, discutitur. 42. Monasterium bonorum capax succedit in Feudo sui Religiosi. 43. Non etiam, si bonorum stabilium sit incapax.

27 **D**E prioribus hæc est regula generalis, quod, quicumque rerum immobilium dominium habent, earumque liberam administrationem, Feudum dare, & constituere possint, & qui alterutro destituuntur, hoc est, vel dominio, vel libera administratione, illi Feudorum constituendorum incapaces habeantur, textus expressus in *Tit. 3. Feud. 2.* *Hunniius Tract. Feud. cap. 7. n. 1.* Sed quia nulla regula tam firma est, quin nonnunquam fatiscat, idcirco particulatim inquirendum est, in quibus casibus vis regulæ obtineat, & in quibus deficiat.

Quæres I. An infantes, furiosi, 28 prodigi, pupilli, minores, filii familias, surdi, & muti Feudum constituere possint? Resp. I. quoad infantes, furiosos, & prodigos negativè, quia hujusmodi personæ vel consensu carent, aut si eum quidem præstare possint, is tamen à jure pro nullo habetur, unde hi in feudare non possunt, cum consentire nequeant. *Vultej. cap. 3. n. 4.*

Resp. II. Minores 25. annis, accedente quoque curatoris consensu Feudum de novo constituere non posse, nisi accedat decretum Magistratus, ex regula generali, quod aliter ipsis aliena-

tio (cujus species est infeudatio) concessa non sit. *tt. C. de Prædiis min. Vultej. d. cap. n. 6.* Feudi tamen semel legitimè constituti renovatio ipsis conceditur *d. Tit. 3. Feud. 2.* & quidem solis, si curatorem non habeant. Qui verò sub curatela constituti sunt, haud alio casu, curatore non interveniente, Feudum renovare posse, quàm quo uni, vel alteri ex agnatis necessariò, ex voluntate nimirum patris renovatio facienda est, nam filio, tamen si sub curatore sit, prohibitum non est, etiam se solo ab obligationibus patris se liberare *arg. l. 3. C. quando decret. non est opus. l. 7. §. 2. ff. de Pecul.* Clariss. P. Ranbeck *c. Tract. cap. 2. pag. 45. & seq.* ubi Hotomanni, Duareni, & aliorum dissentientium argumentis satisfacit.

30 Resp. III. Filium familias Majorenem in bonis adventitiis *extraordinariis* feudum etiam se solo constituere posse, quia in his bonis ipsi libera, saltem inter vivos, disponendi facultas concessa est. *Nov. 117. cap. 1.* P. Ranbeck *cit. loc.*

31 Resp. IV. Mutos, & surdos ex natura tales, cum negotia ejusmodi civilia intelligere non præsumantur, etiam ad infeudandum inhabiles censentur. Si ex accidenti tales sint, vel soli, si feudi obligationes satis calleant, aut accedente consensu Curatoris, cum decreto Magistratus feudum constituere posse. Idem laudatus Author.

32 Quæres II. An Plebeji, & rustici rem suam *allodiam* in feudum dare possint? Conclusio nostra est affirmativa, ex data jam Regula *tit. 3. feud. 2.* quod, qui liberam rerum suarum administrationem habent, feudum constituere possint. Nec illa Regula ex *d.*

*tit. 3.* (ut videtur Duareno) *negative* est concepta, nam particula illa: *non ab alio, nisi* orationem faciunt *affirmativam*, ac idem significant, ac *omnis, qui* legitimam rerum suarum administrationem habet, etiam de novo alterum infeudare possit. Cui etiam consonat Rubrica illius *tit. 3.* quæ *affirmative* concepta est, scilicet, *per quos fiat investitura, & per quos recipiatur?* Hunnius *d. tract. cap. 7.* Ranbeck *cit. cap. 2. pag. 48.*

Duo præcipuè obstare videntur I. 33 quod feudistæ *tit. 1. feud. 1.* propositum fuerit, omnes recensere personas, quæ feuda dare possunt, nullam verò is mentionem plebeji, sive rustici ibidem fecerit; unde augurari licet, rusticos ab hoc jure esse exclusos, maxime, cum ibidem tantum recensentur personas dignitate quadam insignes. II. Cum dominus in Vasallum per investituram acquirat jurisdictionem *tit. 55. §. fin. feud. 2.* illa autem privatorum pactis dari nequeat. *l. 1. princ. ff. de Offic. ejus, cui mand.* inferendum est, rusticum non posse rem suam aliis in feudum dare.

Sed levi brachio ambæ oppositio-  
nes sternuntur, respondendo & quidem  
ad I. quod ibi feudistæ intentio non  
fuerit recensere personas, quæ in re  
propria feudum constituere possunt, sed  
de illis personis feudistam agere, de  
quibus dubitari poterat, an res, quas  
non proprio jure possident, aliis in feudum dare queant. Agitur enim eo in loco de personis Ecclesiasticis, & Prælati non suam, sed Ecclesiæ rem in feudum dantibus. Item de Ducibus, Marchionibus &c. qui feuda Imperii possidentes ea rursus in aliis feudum concedunt. Ad II. responderetur, *jurisdi-*  
*ctio-*

*tionem feudalem* non tribui privata conventionē; sed lege feudali deferri domino, & *paribus Curie. d. tit. 55. §. ult. feud. 2. & tit. 34. in princ. eod.* Et licet alias de Jure Civili Romano potestas jus dicendi sit *munus publicum*, quod in rusticum transferri videtur indignum, tamen *jurisdictio feudalis* non videtur esse *muneris publici*, sed habet se ad instar *compromissi*, cujus rustici incapaces non sunt. *t. t. ff. C. de recept. arbitr. ita* respondet Hunnius *d. cap. 7. P. Ranbeck cap. 2. pag. 48. Clariss. P. Böckhn hic num. 13. censet*, in tali casu jus cognoscendi pertinere ad *judicem ordinarium*, qui tamen secundum *Regulas feudales causas decidere obligatus sit.*

35 *Quæres III. An fœminæ feudum constituere possint? Resp. affirmativè. Quanquam id, spectato initio juris feudalis fortè non procederet, hodie tamen, postquam jura feudalia mirum in modum ampliata, aucta, & extensa fuerunt, ut ex solo tit. 1. §. 1. feud. 1. liquet, etiam fœminæ capaces sunt. Nec officit, quod fœminæ, Magistratus gerere, judices esse, ac per consequens jurisdictionem exercere nequeant, l. 12. ff. de jud. l. ult. C. de arbitr. l. 2. ff. de R. J. nam hoc duntaxat verum est de Jure Civili, non etiam de Jure Feudali, & de consuetudine, quæ, quod fœminas jurisdictionis capaces reddere possit, constat ex cap. 4. de arbitr. Plura circa hanc Quæstionem congesta, & digesta argumenta reperies apud laudatum Hunnium *dict. cap. 7. pag. 106. & seq.**

36 *Fuerunt, qui Imperatori in bonis Imperii feuda constituendi potestatem abjudicarunt, quorum argumenta re-*

*fert, & refutat Hunnius d. cap. pag. 123. & seq. Nos neutiquam hanc potestatem Majestati Imperatoris dubiam, ac controversam reddere volumus, sed eam duntaxat ita limitamus cum Magnif. P. Schmier lib. 3. tract. 3. cap. 2. num. 607. ut Regalia, & feuda majora adhibito Electorum consensu conferre posse dicamus, id quod elucet ex Capitulatione novissima Augustissimi CAROLI VI. Artic. 11. ipsos tamen Electoratus, ne ipsorum diuturnior vacantia Imperio damnosa sit, necessariò etiam citra Electorum consensum conferre tenetur. Aur. Bull. tit. 7. §. 5.*

*De S. Pontifice dubium non est, 37 quin cujuscunque Ecclesiæ res, etiam non infeudari solitas, in feudum concedere possit. Arg. cap. 2. de Præbend. in 6. Hodie tamen per Recessus & pacta, & in specie per Concordata Germaniæ ejus potestas nonnihil limitata, & restricta est. De Episcopis, aliisque Prælati similiter certum est, quod res ab antiquo in feudum dari solitas rursus in feudum concedere possint, per cap. 2. h. tit. Extrav. Ambitiosa de reb. Eccles. alienand. inter commun. Vide nos ad tit. de reb. Eccles. alien. num. 32. & 2. seqq. Bona verò Ecclesiæ de novo in feudum dare nequeunt, nisi adhibitis debitis solemnitatibus, quia & hæc species alienationis est. Censetur autem res de novo in feudum data, quæ, antequam Prælati Ecclesiam obtinuit, in feudum dari non consuevit. tit. 35. feud. 2. Hodie post Decretum Urbani VIII. editum Anno 1625. Calendis Novemb. quod refert Afcanius Tamburinus tom. 3. de J. A. disput. 14. Q. 4. num. 6. Prælati sub gravissimis pœnis interdicitur, ne res Ecclesiæ quascun-*  
que

que vel de novo, vel etiam de antiquo dari solitas in feudum concedant, sed hanc Constitutionem in Germania vix receptam existimo, quam etiam, quoad consensum Papæ in alienationibus à Prælatibus inferioribus requirendum, recessum fecisse, testis est P. Engel ad *tit. de reb. Eccles. alien. n. 15.* P. Wiestner *ibidem. num. 114.* & alli.

38 Sed quid, si Laicus bona sua *allo-dialia* offerat Ecclesiæ, an Prælatibus absque consensu Capituli dicta bona donatori laico in feudum dare possit? Affirmandum esse iudicat Bœhmerus *b. t. §. 23.* eo, quod talis infeudatio non videatur esse *alienatio*, sed potius domini *directi* acquisitio, in qua nulla deliberatione opus, cum Ecclesia damnum non sentiat. Mihi tamen hæc ratio assensum non persuadet, quia per talem oblationem à laico liberaliter factam dominium non modo *directum*, sed etiam *utile* transivit in Ecclesiam; unde, tametsi per infeudationem Ecclesiæ conditio in tantum redderetur melior, quod dominium *directum* de novo acquisivisset, tamen rursus pateretur quandam diminutionem sui juris, si dominium *utile* (id quod per infeudationem fieri debet) in donantem transferret. Quapropter ratio Bœhmeri haud aliud probat, quam quod congruat, ut Capitulum in similem alienationem pronis suffragiis consentiat.

39 De Capitulo fortè quæris, an Sede vacante feudum ad Episcopi collationem spectans, recens apertum, rursus alteri concedere possit? Hanctonius *de Jur. feud. lib. 1. cap. 6. num. 23.* affirmat, nullam tamen sui asserti reddit rationem. Malo cum Bœhmero *hic §. 41.* hanc facultatem Capitulo denegare,

quia etiam Capitulum Sede vacante beneficia, quæ ad liberam collationem Episcopi spectant, conferre nequit. Ut ad *tit. Ne Sede vacant. n. 4.* docuimus, ergo tanto minus feuda recens aperta conferre poterit. Nam majus sanè præjudicium Ecclesiæ vacanti ex dilata collatione timendum est, quam ex dilata infeudatione. Nec ratio Struvii dissentientis contrarium evincit, quod talem infeudationem Episcopus necessario facere debeat, unde, sicut Capitulum Sede vacante in jurisdictione necessaria succedit, ita & in infeudatione. Verum Struvii suppositum fallit: nec enim Prælatibus necessitatur, aperto feudo bona rursus aliis in feudum dare, sed hoc ipsius arbitrio relinquatur. Hæc ipsa tamen assertio intelligi debet de feudis, quæ ad collationem Episcopi *privativè* spectant; secus dicendum, si concessio feudi communiter ad Episcopum, & Capitulum spectet. *Arg. cap. un. ne Sed. vacant. in 6.*

Accipere Feuda possunt omnes, qui 40 specialiter non prohibentur, *Tit. 3. Feud. 2.* est enim hoc edictum prohibitorium, cujus ea est indoles, ut omnia censeantur permessa, quæ non specialiter reperiuntur prohibita. *arg. l. 1. ff. de Testib.* Quapropter hodie nulla textus, conditionis, status, vel ætatis ratione habita legales alioquin personæ ad Feudum admittuntur. Zasius, & cum eo laudat. P. Ranbeck *cit. c. 2. Thes. 2.* ubi consequenter personas enumerat, addita declaratione, quæ, & quomodo in Feudis succedant, ac in specie illam quæstionem ventilat. *pag. 17. & seq.* An Feudo filiofamilias concessio, usufructus patri quærat? ad quem, uti & ad Fachinæum *lib. 7. cap. 77.* tempo-

poris, & foliorum angustia pressus studiosum lectorem remitto.

41 De Clericis, & Religiosis inquirendum est, an, & quomodo Feuda acquirere, vel in eis succedere valeant? Si spectemus jus feudale commune, in propatulo est, eos & acquisitionis, & successionis incapaces esse: etenim *tit. 36. feud. 2.* expressè dicitur, Clericum nullo modo in feudo paterno debere succedere, ita, ut etiam, qui Clericus efficitur, aut Votum Religionis assumit, hoc ipso feudum, quod habuit, amittat. *tit. 26. §. qui Clericus Feud. 2. §. tit. 36. in fin. eod. lib.* quia, ut dicitur *tit. 21. feud. 2. desit esse miles seculi, qui factus est miles Christi.*

42 Jure tamen Canonico non solum Ecclesiarum, & Monasteria, sed etiam Clerici, & Religiosi feudorum capaces sunt. *cap. 6. §. 7. de foro compet. cap. 21. §. verum de Regul. in 6. Rosenth. de feud. cap. 3. Concl. 3. §. 5.* Nec officit, quod libri feudorum sint authentici, & in materia feudali etiam Clericos, & personas Ecclesiasticas ligent. Clarus ex communi *Quest. 3. in fin.* Nam id solum intelligendum est de illis legibus feudalibus, quæ generaliter disponunt, & hæc censentur approbatæ ab Ecclesia, quando Canones non expressè contradicunt: non verò illæ, quæ in specie disponunt de personis, & rebus Ecclesiasticis. *cap. 14. de Elect. & idèd,* quatenus Clericos, & Monachos excludunt à successione in feudis, non habent auctoritatem legis, sed prævalent tunc Canones. *Felin. in cap. 8. de Probat. num. 44. Vultejus de feud. lib. 1. cap. 4.* Fagnanus, & alii. Imò etiam jus commune feudale excludens Clericos variè limitatur, & quidem I. si

aliud consuetudine, vel statuto introductum sit, aut ex prima institutione feudum dignitati Ecclesiasticæ annexum sit juxta *tit. 40. §. fin. feud. 2. & d. cap. 6. §. 7. de for. compet.* sic enim hodie passim in Germania non solum Episcopos, Abbates &c. feuda majora & Imperialia dignitatibus annexa possidere notat *Fachin. lib. 7. cap. 34. in fin. Knipschildt de fideicommiss. famil. nobil. cap. 8. n. 54.* sed etiam Clericos, præsertim Sæculares ea retinere, imò & in iis succedere refert *Vultej. lib. 1. de feud. cap. 9. §. 1. num. 67.* Ratio autem est, quod hæc feuda aut sint franca, & libera ab omni servitio præstando, aut servitium tale reposcant, quod etiam per substitutum adimpleri potest, aut, siquidem personale sit, illud tamen præstare honestati Clericali non repugnet. Unde, si quæ sint feuda, quæ personale servitium tale requirant, quod statum Clericalem dedecet, ut est in persona militare, Clerici haud dubio à tali feudo sunt exclusi non jure feudali, quod in Clericos nihil potest, sed propter servitium incompatibile cum qualitate Ecclesiastica. *Card. de Luca discurs. 54. de feud. n. 9. Vincent. Petra tom. 1. Comment. ad Const. Apost. pag. 442. num. 26.* Quin ipsum jus feudale non aliam rationem exclusionis allegat, nam *cit. tit. 21. feud. 2.* dicit: *sed judicatum est, domini vel agnati conditionem esse potiorum, eo quod desit esse miles seculi, qui factus est miles Christi, nec beneficium pertinet ad eum, qui non debet gerere officium.* Quapropter erroris arguit *Card. de Luca laudatus Petra cit. loc. num. 67.* quod scripserit *disc. 54. de feud. n. 19.* quod, quotiescunque agitur de feudo, in quo debet præstari *Juramentum fide-*

(B b)

lita-

litatis, deficiat capacitas in Clericis, quia continet in se implicitum onus serviendi personaliter in militia: nam constat, Episcopos, & Clericos imò Religiosos *juramenta fidelitatis* præstare dominis feudorū *cap. 30. de Jurej. cap. un. §. verum de stat. Reg. in 6.* & tamen in juramento fidelitatis de servitio personali mentio fiat, tamen, cum consuetudine jam generali inductum sit, ut per substitutum illud præstare liceat, Clerici omnino capaces sunt feudorum, quanquam juxta formam *cap. 30. de Jurejur.* Juramentum fidelitatis præstare debeant.

43 Sed quid de Monasterio, vel Religione? Resp. si bonorum capax sit, feudumque à servitio liberum, vel quod honestè à Monasterio saltem per substitutum præstari valeat, pariter in feudo sui professi succedere. Panorm. in *cap. 8. de Probat. num. 69.* Tambur. *de Jur. Abbat. tom. 3. disput. 11. Quest. 6. num. 26. & seqq.* cum aliis pluribus ibi-

dem allegatis, qui tamen AA. hanc Conclusionem communiter ita limitant, ut ad tempus duntaxat vitæ ipsius professi feudi utilitas ad Monasterium spectet, & eo mortuo ad agnatos, vel dominum directum redeat: etsi enim Monasterium aliàs locò filii censeatur, ita, ut, si hæres hæreditatem restituere jussus, casu, quo sine liberis decederet, Monasterium ingrediatur, illud in filii locum subintrans nihil restituere teneatur, in feudis tamen aliter observatur, ubi filius tantum naturalis & legitimus succedit, cum Monasterium tantum pro filio civiliter tali habeatur. Hæc quidem de Monasteriis bonorum stabilium capacibus. Sin verò Monasterium, aut Religio, quam quis profitetur, bonorum capax non sit, etiam Monasterium in feudo sui professi non succedit, sed illud vel ad dominum, vel ad agnatos revertitur. Azor *part. 3. lib. 10. de feud. Quest. 4.*

### §. III.

#### *Quæ res in feudum dari possint?*

#### SUMMARI.

44. Regula proponitur circa res in feudum dari idoneas. 45. Excluduntur res mobiles. 46. Non item quæ rebus immobilibus coherent. 47. Neque etiam res incorporales. 48. Debent tamen hæ res in commercio humano existere. 49. An decimæ laicis in feudum dari possint? Resolvitur negativè. 50. Consuetudinem contrariam legitimam non agnoscimus. 51. Res aliæ, quæ in feudum dari nequeunt, enumerantur. 52. Res feudales rursus subinfeudari possunt. 53. Pecuniâ non est objectum feudi. 54. Bene verò res aliena, & quo effectu?

44 **D**E rebus, quæ in feudum dari possunt, habemus Regulam *tit. 1. in fin. feud. 2.* quam feudista his verbis expressit: *Sciendum est autem, feudum, sive beneficium non nisi in rebus soli, aut solo coherentibus, aut in iis, quæ inter immobilia communerantur (veluti cum de Camera, aut de caverna feudum*

dum datur) posse consistere. In triplici ergo rerum specie feudum consistere potest. Nimirum I. in re immobili. II. In re ab eadem dependente. III. Vel denique in rebus, quæ immobilibus æquiparantur.

45 In re igitur immobili constitui dicitur feudum, ut appareat, res mobiles non esse aptum objectum feudi, quia ejusmodi res, cum usu consumantur, aut atterantur, dominium utile taliter in Vasallum transire nequit, ut proprietas domino directo salva maneat, id quod tamen de substantia feudi est. Et sane feudista tit. 23. feud. 2. feudum, non bene in rebus immobilibus constitui dixisset, si res mobiles æque materia habilis fuissent judicata. Mobilia, quæ ab AA. afferuntur argumenta, figit, & configit Hunnius d. tract. cap. 9. Q. 1. pag. 157.

46 Res, quæ immobilibus cohærent, cum civiliter loquendo ab illis separari nequeant, rectè una cum illis in feudum dari possunt; hinc lacu, fluvio, stagno, piscina in feudum datis veniunt etiam pisces ibidem nati, excipe, nisi solius custodiæ causa sint repositi. Huc etiam referuntur fructus, quatenus illi adhuc sunt pendentes, & rebus immobilibus cohærent. Item Sylva in feudum data etiam arbores cæduæ unâ videntur esse concessæ, ubi tamen Vasallum Stryck. in Exam. feud. cap. 8. quest. 17. civilitatis memorem esse jubet, ne cædendo arbores Sylvam devastet. Num verò etiam jus venandi transeat, dubitaveris? ego paucis respondeo, in nostra Germania, ubi jus venandi ad Regalia Principum relatum est, sola in feudum sylvæ concessione jus venandi non transire; secus ubi

hæc consuetudo non viget, sed jus venandi aliquod appertinens, & connexum cum fundis est. Vid. P. Ranbeck cap. 2. thes. 4.

Denique res incorporales aptum feudi objectum esse possunt, quia rebus immobilibus æquiparantur. Huc refer Imperia, Magistratus, Jura, pensiones pecuniarias &c. Et hæc res bifariam in feudum concedi possunt, vel recisæ, & quasi avulsæ à fundo, vel castro, cui aliàs inhærent; vel accessoriè cum re immobili, ut si jurisdictio unacum territorio in feudum detur. Quomodo Regalia objectum feudi constituant, consule Illustr. D.D. de Herz in laudat. tract. cap. 5. §. 3. per tot. & Clariss. P. Ranbeck cap. 2. thes. 4. pag. 73. & seqq.

Porro, ut res immobiles, aut eidem æquipollentes in feudum concedi valeant, debeat existere in commercio humano, & nulla lege alienari specialiter esse prohibitæ. Unde sequitur, quod res sacræ, Religiosæ, spirituales (nisi accessoriè, & in consequentiam unacum castro, civitate &c. veniant arg. cap. 3. §. 6. de J. P.) in feudum dari nequeant, quia ejusmodi res non sunt in commercio hominum, adeoque alienari nequeunt. Arg. l. 72. §. fin. & l. seq. ff. de contrab. empt.

De Decimis quæri solet, an in feudum Laicis dari possint? Distinguunt aliqui inter decimas, quæ ante Concilium Lateranense, quod Anno 1379. celebratum fuit, Laicis concessæ fuerunt, & quæ ex post infeudari prohibitæ sunt. Illas credunt, posse adhuc in feudum dari, non verò has. Ego autem cum sæpe laudato P. Ranbeck cit. cap. 2. thes. 4. pag. 85. & seq. simpliciter assero, nullas hodie decimas Laicis in feudum

dum dari posse, tum ex ratione generali, quod decimæ quæcunque fundentur in titulo spirituali, ad eoque commercio Laicorum sint exemptæ, tum ex Textu speciali in *cap. 19. de Decim.* ubi Concilium Lateranense, sine ulla distinctione, aut limitatione prohibet, *ne Laici cum animarum suarum periculo detinentes, in alios Laicos possint ALIQUO MODO transferre.* Ergo omnis translationis modus (infert Panormit. *ad cit. cap. num. 3.*) Laicis est inhibitus, ita, ut nec vendere, nec permutare, nec infeudare possint, quod corroboratur ex *cap. 7. de his, quæ sunt à Prælat.* ubi hoc specialiter constitutum est, ut Laico liceat, alteri loco spirituali, quàm ille sit, cui de jure communi alias competere decimæ noscuntur, saltem de consensu Ordinarii jus percipiendi decimas subinfeudare, quia non multum refert, quanam Ecclesia decimas habeat, dummodo Laicis, tanquam iniquis detentoribus auferantur, quæ ratio sine dubio in concessione feudi decimabilis per Laicum Laico factam cessat.

50 Laymanus, qui contrarium defendit in *Theol. Mor. lib. 4. Tract. 6. cap. 6. num. 6.* sola nititur consuetudine, & usu aliquorum Principum, ac Laicorum, contrarium practicantium, de qua praxi testantur Clarus *§. feud. quest. 13. Decius Consil. 137. & Zasius part. 4. num. 24. §. seqq.* sed meminisse debuisset, non semper, quæ fiunt, rectè fieri, unde Proculus ait in *l. 12. ff. de Offic. Præsid.* non spectandum, quid factum est, sed quid fieri debeat. Nam in *cit. cap. 19. de Decim.* expressè legitur, quod Laici illas decimas, quas ante Concilium Lateranense acceperunt

in feudum, cum animarum suarum periculo (ut plurimum saltem) detinere, hoc est, ut explicat Panormitanus ibidem: *Non cum aperto peccato, sed periculum videtur imminere, quia timeandum est, ne DEUS provocetur, cum ex necessitate illa concessio fuerit eis facta.* Non enim aliter S. Pontifex potest, aut vult decimas remanere penes Laicos, nisi ex causa rationabili etiamnum subsistente, imò probabile est, quod Concilium Lateranense illas decimas antea à Laicis possessas non ultrò possideri indulgisset, si sine scandalo, aut perturbatione Principum, ac populi eas ad Ecclesias, quarum antea fuerant, revocare potuisset. Unde optandum foret (scribit P. Engl *ad Tit. de Decim. num. 25.*) ut quidam Laici saltem opulentiores ad eligendam viam tutiorem, & exonerandam suam, suorumque majorum conscientiam induci possent, ut decimas, aliæque jura Ecclesiis Parochialibus restituerent, experientia quippe constat, quod ea tempestate, qua Hæreses in Germania invaluerunt, ac Ecclesiæ jura, & bona súsque deque verterunt, etiam Patroni, & Advocati Ecclesiarum jura, & redditus in suam utilitatem liberè converterint. Quamquam nolimus inficiari, in illis quoque turbidis temporibus pios, & Ecclesiæ fideles extitisse Laicos, quibus ob insignia in Ecclesiam merita, vel etiam ob ipsius Ecclesiæ utilitatem, vel per privilegia, vel per contractum feudalem decimæ fuerint concessæ. An autem decimæ Laicales censeantur ante Concilium Lateranense concessæ, quoties de initio talis factæ concessionis non constat, & quid juris in illas Laicis competat, prolixius examinat P. Engl *cit.*

*cit. Tit. num. 26. § seq. P. Ranbeck de cap. pag. 89.*

§<sup>1</sup> Dicitur est superius, quod res alienari prohibita non sint aptum objectum feudi per textum *tit. 3. §. 1. feud. 2.* unde non tantum prohibentur in feudum dari res Ecclesie sine justa causa, & debita solemnitate, ut *ad tit. de his, quæ fiunt à Prælat. § de rebus Eccles. alienand.* probatum dedimus, sed etiam huc referuntur res litigiosæ *l. 2. § ult. C. de Litigios. fundus dotalis l. 1. § tit. ff. de Fund. dotal. bona filii adventitia l. 1. C. de Bon. matern. res fideicommissariæ restitutioni obnoxie l. ult. §. sed quia C. commun. de Legat. res minorum extra decretum Magistratus l. 22. C. de Admin. tut. res communes, cum divisio postulata est. l. 1. C. de Comm. div. Denique res omnes, quæ sive à lege, sive à testatore, sive pactione contrahentium alienari prohibentur *l. ult. C. de Reb. alienand. Gonzalez ad cap. 2. h. t. n. 9.**

§<sup>2</sup> Quæ tamen regula de rebus alienari prohibitis non impedit, quominus res in feudum concessa rursus alteri ab ipso vasallo in feudum concedi, seu, ut loquimur, subinfeudari possit, tametsi enim feudi constitutio sit species alienationis, ea verò constitutionibus Lotharii, & Friderici manifeste prohibeatur *tit. 25. § 55. feud. 2.* tamen ad correctionem jurium evitandam, dicendum est, dictos Imperatores ad subinfeudationem factam prohibitionem extendere noluisse, & hoc colligimus ex *tit. 26. § 34. feud. 2.* ubi expressè subinfeudatio permittitur, quod etiam confirmat perpetua consuetudo infeudandi, quæ hodie adhuc viget. Ne verò primo domino directo, sive seniori subinfeudatio noxia, & damnoſa existat, his

sub cautelis, & conditionibus fiat necesse est, ut I. sine fraude fiat, II. ut subinvestitus ejusdem sit conditionis, & qualitatis cum primo vasallo, hoc est, ut is æque idoneus, ac sufficiens sit ad servitia feudalia præstanda, & denique III. ut sub iisdem pactionibus, & conditionibus fiat, sub quibus primo vasallo feudum concessum fuerat. Vid. Hunnium *d. cap. 9. pag. 186.*

An in pecunia ex vendito fundo §<sup>3</sup> feudali redacta feudum propriè tale constitui possit, quæri scimus? Nos negativam cum communiori tuemur, ex ratione, quod pecunia consistat in abusu, unde in mutuo necessum est, ut dominium transferatur, quamvis mutuarius solum usum pecuniæ intendat, quia nemo pecuniis uti potest, nisi ipsam substantiam consumendo, id verò repugnare naturæ feudi, jam superius dictum est. Nec officit, quod surrogatum sapiat naturam ejus, in cujus locum surrogatur. *l. 10. §. 2. ff. si quis caution. sisti l. 28. §. 1. ff. de Jurejur.* consequenter etiam pecunia ex fundo feudali redacta naturam feudi. Nam hoc axioma duntaxat procedit, ubi surrogatum ejusdem est naturæ, & indolis, cujus est res, cui surrogatum est, quæ itenditas non reperitur in pecunia, ex fundo feudali redacta, & ipso feudo, ut satis ex dictis constat, & præterea fallit in rebus singularibus, hinc pretium ex re furtiva comparatum furtivum non est. *l. 48. §. ult. ff. de Furt.* Nec etiam obstat Textus in *tit. 25. feud. 2.* ubi fundo feudali evicto jubetur dominus vasallo ejusdem æstimationis feudum restituere, vel nummos in feudum dandos numerare. Verum hoc ita intelligendum est, ut nummi numerentur,

tur, non ut in illis feudum constitua-  
tur (hoc enim repugnat naturæ feudi,  
ut in re fungibili, & quæ ipso usu con-  
sumitur, constituatur) sed ut vasallus  
sibi aliud venderet feudum. Schrader  
*Tract. feud. part. 3. cap. 1. num. 8.* Hun-  
nius *d. cap. 9. pag. 161.*

54 Res aliena, quod in feudum dari  
possit, dubitare non finit Textus in  
*tit. 8. § 25. feud. 2.* sed quomodo? at-

tendere oportet, an vasallus sciens rei  
alienæ investituram acceperit, num ig-  
norans? Priori casu, nisi speciali pacto  
sibi prospexerit vasallus, dominus pu-  
tativus de evictione ei non tenetur, po-  
steriore verò aut aliud ejusdem æsti-  
mationis feudum præstare, aut num-  
mos, quibus aliud compareret, solvere  
tenetur. Clariss. P. Benedictus Schmier  
*h. t. num. 20.*

## §. IV.

*Quibus modis Feudum constituatur, & acquiratur.*

## SUMMARI A.

55. Tribus modis feudum constituitur. 56. Quid sit investitura? 57. An per inve-  
stituram abusivam dominium utile unicum possessione transferatur, acriter dispu-  
tatur. 58. Nostra sententia est, quod jus in re quidem transferatur, non etiam  
possessio. 59. Ratio ejus redditur. 60. Investitura vel est simplex, vel simulta-  
nea, & hæc iterum vel pura, vel conditionata, quæ etiam expectativa vocatur.  
61. Investitura conditionalis, sive expectativa etiam in feudis Ecclesiasticis locum  
habet. 62. Quid præscriptio in feudis possit? 63. Fundamenta parificantis  
feudum cum allodio referuntur. 64. Nostra sententia cum communi DD. facit.  
65. Præscriptio in feudis Ecclesiasticis 30. annis non absolvitur. 66. 67. 68. Quo-  
modo successione feudum acquiratur, notatu digniora compendio referuntur.

55 **T**ribus præcipuè modis feudum  
constitui posse dicimus. I. In-  
vestitura. II. Præscriptione, quæ  
etiam teste Rosenth. *d. Tract. cap. 6.*  
*conclus. 1.* investitura præsumpta dicitur.  
III. Successione, ubi mox notandum oc-  
currit, quod constitutio, & acquisitio  
feudi promiscuè ab ipsis feudorum com-  
pilatoribus usurpetur, ut patet *ex tit. 25.*  
*feud. 1.* Re ipsa tamen diversa hi ter-  
mini connotant: ita constitui feudum di-  
citur per ipsam conventionem, sive  
contractum feudalem, acquiri verò ipsa  
actuali traditione, vel possessione. P.  
Ranbeck *cap. 3. princ. d. Tract.* vel, si

mavis dicere cum Contio *Method. d.*  
*feud. quib. mod. feud. acquir.* quod feu-  
dum dicatur constitui per investituram,  
acquiri verò per successione.

Est verò investitura in genere spectata 56  
actus, quo dominus vasallo, vel ejus procu-  
ratori fidelitatem promittenti vel per se,  
vel per alium possessionem feudi concedit.  
Et hæc, si vasallus actualiter in possessio-  
nem rei feudalis inducatur, investitura  
propria vocatur: sin verò solis verbis  
fiat, cum actu tamen corporeo, ut lo-  
quitur Zasius *part. 6. num. 6.* hoc est,  
porrectione alicujus symboli, ipsam  
collationem feudi designantis, investi-  
tu-

tura *abusiva* audit, ut si dominus dicat in praesentia *parium curiae*, vel aliorum testium: *Investio te isto annulo, vel ense, vel hasta, vel vexillo*. Convenientia utriusque investiturae in eo est, quod feudum tam per investituram *propriam*, quam *abusivam* constituatur, discrepantia verò, quod *possessio* duntaxat per investituram *propriam*, non etiam *abusivam* transferatur. P. Ranbeck cap. 3. *Thef. 1. pag. 94.*

57 Verum hoc ipsum in lite est. Sunt enim, qui per investituram *abusivam*, & dominium *utile*, & *possessionem* transferri existiment. Inter *de Feud. imperii cap. 9. §. 8.* Carpzov. *disput. feud. 6. §. 4.* Schilter *C. 5. Just. Jur. feud. §. 3.* Magnif. P. Schmier *lib. 3. Tract. 3. c. 2. num. 541.* Ex opposito alii utrumque effectum investiturae *abusivae* denegant, ut Vultejus *lib. 1. cap. 7. n. 11.* Schrader *part. 5. cap. 2. num. 15.* Clariss. D. D. de Herz *cit. Tract. cap. 6. §. 1. n. 2.* Alii mediam viam ingrediuntur, tribuentes effectum *possessionis* investiturae *abusivae*, si symbolum vasallo porrigatur in re *praesente*, aut non procul ab ea. *arg. l. 74. ff. de Contrab. empt. l. 79. ff. de Solut. l. 1. §. penult. ff. de A. vel A.P.* Clariss. P. Böckhn *ad h. t. num. 30.* qui insuper admittit, quod tamen si per *symbolicam* ejusmodi traditionem non transferatur *actualis* possessio rei *absentis*, concedatur tamen facultas, auctoritate propria possessionem capiendi: & sic quodammodo *virtualiter* possessio alteri cedatur. *arg. tit. 33. princ. feud. 2.* quae explicatio non displicet laudato D. D. de Herz *cit. num. 2.*

58 Ego sic existimo, quod per investituram *abusivam* transferatur in vasallum *jus in re*, sive dominium *utile*, *posses-*

*sio* verò per investituram *propriam*. Afsertum hoc ex Boehmero *ad tit. de Investit. §. 3. & 4.* sic illustro: Antiquis Germanis id in more positum erat, ut, cum jus aliquod in alterum transferre vellent, signa quaedam, & *symbola* adhiberent, ex qua *symbolica* translatione duo potissimum nascebantur emolumenta. I. Ne, quod perfidis, & ad fraudem faciendam (sunt verba Boehmeri) natis admodum solenne est, amplius allegari posset, actum nondum fuisse perfectum, sed in finibus simplicium *tractatum* substituisse. II. Ne contractu perfecto ad alium amplius aliquid juris in re, alteri promissa, transferri possit. Planum enim est, quod debitor ante traditionem jus in re promissa adhuc retineat, adeoque facile induci possit, ut contra datam fidem, alteri pinquiores conditionem offerenti rem tradat, & jus suum resignet. Multa enim potuere occurrere obstacula, quominus statim *possessio actualis* juris, vel rei in alterum transferri posset, ideo gentibus consultius visum fuit, interim *symbolicam* traditionem promissioni addere, & hac ipsa liquidissime declarare, se jus suum, quod in promissionem erat deductum, in alterum transfudisse, & similem traditionem per *symbola* factam, vocabant Franci, Alemanni, & Saxones *investituram*. Unde concludit Boehmerus, per investituram *symbolicam* tantum *jus in re*, per *realem* vero, sive *propriam* actualem demum possessionem fuisse translatam, idque hodieum obtinere quoad utrumque membrum ex jure feudali nullo negotio demonstrari potest. Et quidem, quod per investituram *abusivam*, *jus in re*, sive dominium *utile* transferatur, ostendit.

ostenditur ex *tit. 8. §. rei autem feud. 2.* ubi vasallo rectè investito (qualis etiam ille censetur, qui per symbolum investitus est. *tit. 33. princ. feud. 2.*) *rei vindicatio* conceditur, quod argumento est, utile dominium, adeoque *jus in re* in vasallum esse translatum. Quod verò actualem possessionem investitura *abusiva* non tribuat, patet ex *tit. 7. in fin. feud. 2.* ubi dicitur, quod *investitura facta* (non utique *propria*, & *reali*, nam, quod per hanc possessio transferatur, nemo dubitat) *cogatur dominus investitum* (investitura *abusiva*) *in vacuam possessionem mittere*. Similis tenoris est Textus in *tit. 26. §. si facta feud. 2.*

59 Quare autem mediam sententiam, quæ effectum *possessionis* tribuit investituræ *abusivæ*, quando res in *presentia* posita per symbolum tradita est, recipi non posse, censeamus, rationem istam reddimus, quia Textus ibidem allegati tantum loquuntur de rebus *mobilibus*, quarum possessio, si in *presentia* fuerint, per Symbolum rectè transfertur, ut optimè explicat Menoch. *de Retin. poss. remed. 3. n. 577.* unde paritas ad translationem possessionis in feudo fieri non potest, utpote, quod in rebus duntaxat *immobilibus*, aut æquipollentibus constitui potest, ut ex dictis constat.

60 De *investitura* id porro notandum est, quod alia sit *simplex*, alia *simultanea*. Per illam unus tantum in re quæpiam investitur, per hanc etiam plures. Et hæc est vel *pura*, vel *conditionata*. Pura sit pluribus modis I. ut ab initio plures simul investiti feudo tanquam re communi fruantur 2. *feud. 12. §. 18. 1. feud. 1. §. 2. 1. feud. 14. §. fin.* ubi

tamen alter alteri non succedit, nisi id expressè constitutum sit. II. Si, qui primus feudum tenuit, alterum de eodem investiri, & in possessionem mitti patiat. III. Ut si duo simul investiantur, ea lege, ut altero mortuo succedat alter 1. *feud. 1. §. 2.* IV. Si duo insimul in feudo sub hoc pacto investiti fuerint, ut uterque, vel alteruter illud possideat, unus tamen fructus solus percipiat, cui, si pramortuus fuerit, alter succedat. *Conditionata* investitura, quæ etiam *expectativa* vocatur, differt in eo à *pura*, quod illa invito quoque possessore fundi concedi possit, cum enim per talem *expectativam* nuda spes ad feudum, si nempe mortuo vasallo ad dominum reversum fuerit, tribuatur, præsentis vasalli juribus nihil præjudicat. Unde communiter investitura *conditionata*, sive *expectativa* describitur, *quod sit jus succedendi in feudum à domino sub conditione, si ad ipsum redierit, etiam citra consensum vasalli possidentis alicui promissum*. Vocatur germanicè *ein Anwartschaft, ein Geding-Lehen, Lehens-Expectantz*. Clariss. D. D. de Herz cit *Tract. cap. 6. §. 3. n. 9.* ubi pluribus de *expectativa* agit.

In nostro foro Canonico etiam usum esse *expectativæ*, sive investituræ *conditionalis* in feudis *Ecclesiasticis*, nullus dubito, non obstante, quod similes *expectativæ* in beneficiis sint reprobata, per *cap. 2. de Concess. præbend. §. cap. 2. eod. in 6.* de quibus à nobis ad *tit. de Concess. præbend. §. 3.* actum est. Ratio est, quod illa turpitudine, ob quam *expectativæ* in beneficiis reprobantur, non æque *expectativas* in feudis *Ecclesiasticis* dehonestet, cum similes *expe-*  
ctat

Stativæ nullum jus expectativario tribuant, & ideo successor in Prælatura, expectativam alteri ab antecessore concessam, si ex post feudum aperiatur, adimplere tenetur, ut perspicuè declarat feudista 1. feud. 3. & 2. feud. 26. §. 2. Exceptiones dabit Boehmerus ad b. tit. §. 46. & pluribus seqq.

62 Alter modus acquirendi feudi est *Præscriptio*, quæ idem jus tribuit Vasallo, quod ipsa investitura *propria*, sive *realis*, qua de causa etiam communiter vocatur investitura *presumpta*. Quod si igitur aliquis rem alterius *allodialem* bona fide possederit, ac se pro Vasallo gesserit, *exhibendo servitia* 2. feud. 26. §. 4. tametsi ea non *prestiterit*, fortè quod dominus ea non exegerit, modo paratus fuerit ea *præstare*, *præscriptio*ne feudum acquisivit. Sed quantum temporis spatium requiritur, ut *præscriptio* completa dicatur? Communis feudistarum sententia est, tempus *tricenale* supremum esse absolvendæ *præscriptio*nis terminum, nec minorem à jure feudali agnosci per Textum expressum in *cit. tit. 26. §. 4. feud. 2.*

63 Ab hac vulgatissima sententia recessum novissimè fecit Clariss. P. Böckhn ad *b. t. n. 38.* ubi docet, quod eodem tempore per *præscriptionem* acquirantur *feuda*, quo *allodia*. Et quidem, si præter reliqua *præscriptio*nis requisita interveniat *titulus* ad transferendum dominium habilis, sufficiet tempus *longum*, hoc est 10. aut 20. Annorum. De *allodialibus* res indubia est. De *feudalibus* probatur luculenter ex *tit. 87. feud. 2.* ibi: *Si quis ergo feudum ab aliquo JUSTA TRADITIONE acceperit, licet dominus non sit, cum verus dominus in TRADITIONE putetur, LONGI*

*TEMPORIS PRÆSCRIPTIONE Jus sibi acquirit.* Sin verò *titulus habilis* deficiat, tempus 30. Annorum desideratur, quod de rebus *allodialibus* rursus liquidum est. De *feudalibus* sic probat: in *tit. 26. §. 4. feud. 2.* (qui solus Textus communiter ab AA. pro tricennali *præscriptio*ne in feudis allegatur) idè 30. *Anni* exiguntur, quia Vasallus non est investitus, & consequenter deficit *titulus*, cum alias supposito titulo communiter etiam fieri soleat *investitura*: ergo jus feudale hoc in passu à jure communi nec quidquam recedit, quod etiam in *allodialibus*, deficiente *titulo*, tricennaria minorem *præscriptio*nem non agnoscit. Ergo quod in *cit. tit. 26.* de tempore in *præscriptio*ne feudi sine *titulo* dispositum est, non est extendendum ad casum, quo feudum *præscribens* justo *titulo* munitus est. Et consequenter, cum in jure *feudali* alia specialis ordinatio non reperitur, obtinebit juris communis dispositio.

Sed pace hujus viri Clarissimi, cu-  
jus doctrinam solidam, & fundatam  
undequaque suspicio, & revereor, ut à  
communi recedam, à me impetrare non  
possum. Detineor sequentibus moti-  
vis, tum, quod allegatus Textus ex  
*tit. 87. feud. 2.* non sit unus ex Capitulis  
*Ordinariis*, adeoque Juris authorita-  
tem non habeat, tum, quod ibidem in-  
ter *feudum*, & *contractus* & quæ inde  
nascuntur, *actiones* in ordine ad *præ-*  
*scriptio*nem fiat æquiparatio; notum  
verò est, quod *actionibus* ex *contracti-*  
*bibus* descendentibus non minori tem-  
pore, quam 30. Annorum *præscriba-*  
*tur.* t. t. *C. de Præscript. 30. vel 40. ans.*  
tum quod in *d. tit.* *præscriptio*ne *jus* ac-  
quiri dicatur; jura verò non nisi 30. vel

(C c)

40.

40. annis præscribuntur l. 3. § 4. C. de Præscript. 30. vel 40. ann. unde hic Textus aut nimium, aut nihil probare videtur. Ita fermè Hunnius cap. 11. pag. 312. Ad alterum Textum, videlicet tit. 26. §. 4. feud. 2. quod loquatur de casu, quo abest titulus, respondeamus, nos de contrario ex hoc capite esse persuasos, quod tanto tempore continuata patientia domini, permittentis alterum re feudali uti, non possit non fortissimam præsumptionem tituli, & quidem *lucrativi*, videlicet *donationis* in specie inducere. De natura quippe feudi est, ut Vasallus *amore & honore domini* feudum quærat, ut dicitur tit. 27. feud. 1. dominus verò fidelitatem & obsequia Vasalli liberalitate, & beneficio compenset. Unde non qualiscunque titulus præsumptus in *feudis* præscriptionem tricennariam comitatur (ut in *allodialibus* fieri amat) sed specialis, scilicet, *donationis*, qui quanti roboris sit, ex l. penult. C. de Præscript. long. temp. elucet, ubi dicitur, quod possessio donatoris, si res aliena alteri bona fide donetur, donatario ad præscriptionem celerius complendam proficiat.

65 An verò eadem temporis meta præscribendo feudo Ecclesiastico præfinita sit? in ancipiti hæret. Probabilius censemus, Ecclesiam suo privilegio, quod habet de jure communi, ex auth. *quas actiones* C. de SS. Eccles. Nov. 131. cap. 6. § 8. de Præscript. etiam in *feudalibus* gaudere, quia Textus in tit. 26. feud. 2. generalis est, & consequenter non derogat huic privilegio speciali, nec præsumendum est, quod jus feudale conditionem Ecclesiæ adeò deprime-re voluerit, ut eandem cuicunque pri-

vato parificaret. Magnific. P. Schmier lib. 3. tract. 2. cap. 3. num. 69. & Clar. P. Benedictus Schmier ad b. t. num. 14. & plurimi alii.

Tertius modus acquirendi feudum 66 est *successio*, de qua pauca duntaxat, eaque speciali nota digna referimus. Et I. quidem, discrimen à successione in *allodialibus*, quæ locum habet tam ex *testamento*, quàm ab *intestato*; in *feudis* verò (excepto feudo hæreditario propriè tali) tantum ab *intestato* succeditur; quare, licet defunctus fratre præterito extraneum v. g. hæredem suum instituisset, in feudo tamen nihilominus frater succederet ob jus à primo acquirente sibi quæsitum; imò, etsi ab *intestato* tam in hæreditate fratris, quàm in feudo succederet, ob contractum verò æs alienum defuncti hæreditatem adire recusaret, posset, ea repudiata, in solo feudo succedere, nec teneretur ex eo creditoribus defuncti tit. 45. feud. 2. quod non procedit in filio, qui vel utrumque retinere, vel utrumque repudiare debet. d. tit. 45. ut deducit Tuscus Lit. F. Conclus. 158. num. 10. II. In *feudis* quoque proximior excludit remotiorem, proximitate cum respectu ad ultimum possessorem, non verò ad primum acquirentem considerata. Sic filii, & nepotes ultimi possessoris alios excludunt, & frater defuncti ejusdem patrum, licet hic primo acquirenti proximior esset. tit. 11. feud. 2. III. In linea descendenti habet locum jus repræsentandi, ut nepos cum filio, fratris filius cum fratre vocetur. d. tit. 11. ad ascendentes verò regulariter feudi successio non transit. tit. 50. feud. 2. Et quia feuda hæc per solum patrem regulariter de-

feruntur, mater verò ad illa impertinens est, idèò in *feudalibus* fratres *con- sanguinei* non excluduntur à *Germanis*, ut in *allodialibus* fit. Sic etià differentia inter *agnatos*, & *cognatos*, quæ à Justiniano in *Nov. 118. cap. 1. §. 4.* sublata fuit, in *feudalibus* adhuc hodie obtinet, ita, ut, nisi feudum *fœmineum* sit, vel ex speciali pacto *fœminæ* admittantur, eadem semper exclusæ maneat, ut jam supra insinuatum fuit.

67 Porro, cùm alia beneficia sint *individa*, uti feuda Regalia, Ducatus, Marchionatus &c. *tit. 55. feud. 2.* alia *dividua*, qualia, saltem de consuetudine, sola Regali dignitate excepta, reliqua omnia censentur, etià ratione jurisdictionis, & administrationis teste Gail *lib. 2. observ. 153.* idèò in illis potissimum ad tenorem investituræ, & consuetudinem Provinciæ attendendum erit, qua communiter primogenitus omnibus suis fratribus præferri solet, prout etià in aliis familiarum conservationi utilius, & magis è re Imperii fore, notat Gail *d. loc. num. 2. §. seqq.* si ejusmodi feuda indivisa manerent, & jus *primogenituræ* locum obtineret, ac reliquis confortibus ex feudalium, aut priorum honorum proventibus prospiceretur, ne juxta illud Evangelicum regna in se divisa desolentur & principales familiæ ita demum labefiant, ut præter inane dignitatis nomen, & titulum vix aliud supersit.

In *dividuis* verò non secus, ac in *al-* 68 *lodialibus* juxta dicta succeditur; quoties enim circa feuda nihil speciale in jure feudali constitutum est, ad jus commune recurritur *tit. 1. feud. 2.* Unde, si ultimus Vasallus filium v.g. relinqueret, & ex alio filio prædefuncto tres nepotes, mediam partem feudi filius, alteram medietatem tres nepotes loco patris sui acciperent inter se dividendam. Quod si igitur plures filii, vel agnati ejusdem gradus ad successionem concurrant, vel omnes investituram petent, juramentum, ac servitia præstabit, vel (quod in Germania communissimum est) unum ex ipsis quasi Curatorem eligent, qui nomine omnium feudum recipiant, & juramentum præstet. *tit. 26. §. omnes filii feud. 2.* vel *divisionem* aut *transactionem* inter se instituent, ut unus feudum solus retineat, cæteris *allodialia* integra relinquat, & excessum pecunia compenset; sin verò vice versa dominus moreretur reliquis pluribus hæredibus, in Germania teste Zasius *part. 7. num. 11.* receptum est, ut uni vice omnium juretur, quoad servitia vero, cùm ad plura non teneantur mortuo, quàm vivo domino, singulis etià servire, aut in bello assistere non tenebuntur, sed vel uni tantum, si ita hæredes convenerint, vel nulli. *Arg. l. 34. ff. de Usufruct.* Videatur Zasius *d. l. & Vultejus de Feud. lib. 1. cap. 8. num. 36.*

## §. V.

## De juribus, &amp; obligationibus Vasalli.

## SUMMARI A.

69. Feudum, utut beneficium dicatur, non est sine onere beneficiarii. 70. Feudi commoda & jura recensentur. 71. Obligationes, quæ Vasallo incumbunt, enumerantur.

merantur. 72. Dominus directus feudum sine consensu Vasalli alienando non excidit suo dominio, bene vero Vasallus. 73. Ex feudo, ut est species juris in re, nascitur rei vindicatio, quatenus vero est Contractus, actio personalis ex Contractu.

69 **D**iximus ab initio, feudum esse beneficium, non tamen sine servitiorum, aliarumque præstationum onere, quæ Vasallum gravant; unde impræsentiarum inquirere præstat, quæ jura Vasallo in re feudali competant, & quæ ipsum obligationes consequantur, quibus explicitis insimul constabit, de mutua obligatione, qua dominus feudi Senior Vasallo devinctus manet. Potest autem feudum spectari vel ut est species juris in re, vel ut dicit Contractum, & importat obligationem personalem sive jus ad rem.

70 Utróque modo consideratum sequentes prærogativas, & jura favorabilia Vasallo adjicit. I. Dominium utile in re feudali tit. 8. §. rei autem feud. 2. explosa Hotomanni, aliorumque sententia, qui feudum usufructum esse dicunt, persuasi Textu in tit. 23. in fin. feud. 2. ubi hoc jus, quod in Vasallum transfertur, usufructus indigitatur, verum hoc cap. ex priori Textu cit. explanationem recipit, quod scilicet intelligatur usufructus non formaliter talis, sed causaliter, quatenus is in dominio utili continetur. Vi hujus utilis domini competunt ei omnia remedia juris, quibus illud conservare, & tueri possit, adeoque in petitorio utilis rei vindicatio, in possessorio interdicta, quod eatenus cum Zasio part. 8. num. 37. ampliamus, ut & agendo, & defendendo jus suum domino præjudicare valeat, & consequenter in casu, quo Vasallus in lite succubuerit, alterum, nempe vi-

ctorem, Vasalli victi loco Dominus recipere teneatur. Quia defensio feudi æque principaliter ad Vasallum, atque ad dominum directum spectat. II. Habet Vasallus, ratione evictionis sibi obstrictum dominum, ut eidem in lite assistat, supposito tamen, quod eidem litem denuntiaverit. Vid. tit. 8. princ. feud. 2. III. Dominus Senior ea lege tenetur, ut invito Vasallo feudum in alium transferre nequeat, & ratio est, quod, si id domino integrum foret, Vasalli conditio notabiliter deterior redderetur, quippe qui alterum dominum directum etiam invitus agnoscere, ei fidelitatem jurare, servitia præstare, & similia facere teneretur, ad quæ tamen cogi non potest. tit. 34. §. 1. feud. 2. IV. Etiam transigere potest, modo non in fraudem domini, & sine prævia denuntiatione fiat. tit. 26. §. si Vasallus feud. 2. tit. 43. eod. quin, quod compromittere quoque possit in arbitros, probabilius judico cum sæpe laudato Clar. P. Ranbeck cap. 3. thes. 5. & Hunnio cap. 12. pag. 345. propter Textus perspicuos in tit. 34. Vid. si autem Sc. feud. 2. tit. 46. eod. In neutro tamen casu dominus prohibetur jus suum ex propria persona vindicare. V. Omnes fructus, etiam pendentes, suos facit, eosque ad quoscunque hæredes transmittit, excipe, nisi dominus quosdam in specie sibi retinuit (id quod feudum in curte constitutum dicitur) tit. 4. §. si quis de manso feud. 1. Qualiter autem circa fructus pendentes computus ini-

iniri debeat, ut constet, qui fructus ad hæredes defuncti Vasalli transeant, dicitur P. Raubeck *loc. cit.* VI. Investitura facta, & fidelitate præstita, dominum obligatum habet, ut eum in possessionem mittat, & si in eo morosum se exhibeat, Vasallo ad omnem utilitatem præstandam teneatur, nec præstando interesse liberetur, quia est obligatio *dandi. tit. 7. in fin. feud. 2.* VII. Potest feudum rursus subinfeudare, modo sub iisdem conditionibus, quibus ipse tenet, concipiatur, & Sub-Vasallus ad onera, & servitia domino exhibenda potens sit, de quo nos supra jam *n. 52.* VIII. Fas quoque ei est feudum invito quoque domino refutare per Textum expressum in *tit. 38. in fin. feud. 2.* & si illud *novum* fuerit, nequidem cum consensu agnatorum; secus, si *antiquum*, illum omittere nequit. Ratio prioris, quod in illo nec ipem succedendi habeant agnati *tit. 11. feud. 2.* Ratio secundæ, quod in feudo paterno agnatis jus jam sit quæsitum, quod ipsis per Vasallum nullatenus minui potest. *tit. 39. princ. feud. 2.* IX. Servitutem realem fundo feudali imponere potest, quæ tamen cum ipso imponente rursus expirat, & ad dominum revertitur. *tit. 8. §. rei autem feud. 2.* servitutem verò *personalem*, sicubi periculum foret, ne ad servitia domino præstanda impotens reddatur, eum imponere posse rectè negat Wesembec. *Comment. feud. cap. 11. num. 5. §. 19.* Rudinger *lib. 1. cap. 46. Var. lect. feud.*

71 Verum, sicut Vasallus recensitis fruitur commodis, ita æquum est, ut quibusdam obligationibus oneretur, juxta illud naturalis æquitatis principium: qui sentit commodum, sentiat

& onus *cap. 55. de R. J. in 6.* Quapropter domino obstrictus est. I. Ut in recognitionem ejusdem dominiæ fidelitatem, & servitia præstet. *tit. 5. feud. 1. tit. 3. 6. 7. feud. 2.* II. Ut renovationem *investiture* petat, quotiescunque persona domini, vel Vasalli mutatur, & hoc intra annum, & diem *tit. 3. 24. §. 40. feud. 2.* III. Ut feudum sine consensu domini non alienet; est enim ipsi omnis alienatio generaliter prohibita *tit. 52. §. 55. feud. 2.* & quidem sub pœna *caducitatis, cit. tit.* unde nec vendere, nec donare, nec pignoris nexu feudum obligare potest. Excipitur feudum *scemineum*, quod ad sceminam devolutum rectè marito in dotem datur. *tit. 13. feud. 2.* Interim & hoc commodo Vasalli cedit, quod dominus eo irrequisito feudum similiter alienare nequeat. *tit. 34. §. 1. tit. 55. §. 1. V. præterea feud. 2.* Num 72 verò dominus alienans suo *directo* dominio privandus sit, veluti Vasallus suo dominio *utili*, si ad alienationem propria sponte deproperaverit, in ambiguo est. Negativa tamen probabilior videtur, tum, quod inter Vasallum & dominum in hoc casu pacificatio institui haud possit, quia ingratitude & irreverentiæ labe se inquinat Vasallus, feudum sua unius autoritate alienando, quæ macula in dominum non cadit, tum quod AA. dominum suo dominio privari volentes sine lege sententiam condemnatoriam ferant, neque enim de hac privationis pœna in jure feudali quidquam cautum est. Vid. P. Raubeck *cit. thes. 5.*

Denique ex feudo etiam nascuntur 73 actiones, & quidem, si consideretur ut species *juris in re*, producit *rei vindicatio*

*tionem, ex parte domini directi directam, ex parte Vasalli utilem, quæ eo casu potentior est directâ, quo dominus directus in rei vindicatione cum Vasallo concurrat, huic enim ille tunc cedere debet. Vultej. de feud. lib. 2. cap. 1. num. 19. Quòd si feudum in ratione Contractus spectetur, parit actionem utrinque directam, qua dominus directus, & ejus hæredes contra Vasal-*

*lum, & ejus hæredes & vice versa Vasallus contra dominum, ut, quod ex natura hujus Contractus præstandum est, præstetur. Prædicata ejus sunt, quòd sit personalis, bonæ fidei, rei persequatoria, & perpetua. Assumit nomen sui Contractus, quamquam alii (quod jus feudale ex moribus natum sit) conditionem ex moribus appellare malint, ut videre est apud Vultej. lib. 2. cap. 1. n. 12.*

## §. VI.

*Ex quibus causis feudum amittatur?*

## SUMMARI A.

74. Aliud est finire feudum, aliud amitti. Quomodo feudum finiatur? 75. Amittendi feudum modi celebriores sunt duo. 76. Feudum amittitur, si Vasallus illud sine consensu domini alienavit. 77. Excusandum puto, quando alienatio premente gravi necessitate facta est. 78. Quod non placet omnibus. 79. Feudum ex culpa dupliciter amittitur. 80. Quomodo ex culpa omissionis? 81. Impuberes habentur innoxii, non etiam Minores, qui tamen beneficio restitutionis adjuvantur. 82. Alii casus, in quibus Vasallus ex culpa omissionis se indignum feudo reddit, enumerantur. 83. Culpa commissionis potest in dominium directè, vel indirectè committi. 84. Quomodo indirectè? 85. Etiam ob alia delicta Vasallus feudum amittere potest. 86. Quæ tamen jure feudali in specie determinata non sunt. 87. Feudum ex feloniam caducum factum revertitur ad dominum. 88. Sin extra personam domini ob delictum admissum caducetur, ad proximos agnatos devolvitur. 89. Ob non petitam investituram ad dominum redit. 90. Feudum tamen in his casibus non ipso jure, sed per Sententiam judicis amittitur. 91. An ob delictum Prælati, vel Clerici Ecclesia amittat feudum?

74 **N**E in errorem quis inducatur, credens finire feudum, & amitti idem esse, scire oportet, quod feudum dicatur finire, quando sua quasi propria natura feudum esse desinit, amitti verò, quando ex culpa feudum Vasallo aufertur, & sic non ex propria, & intrinseca natura feudi extinguitur. Feudum finitur vel re ipsa, ut interitu, chasmate, incendio, terræ motu, belli

calamitate, vel ex persona domini, si nullo existente propinguo dominus moriatur, tunc enim, sicut in allodialibus succedit fiscus, ita in feudalibus Vasallus, excluso fisco, & quidem hoc effectu, ut, quod Vasallus antea jure feudi possedit, jam ut allodium possidere incipiat. Ita Vultejus cap. 11. num. 7. Ex parte Vasalli finitur, si decedat nullis relictis descendantibus, aut agnatis, aut

aut feudum sit tale, quod ad hæredes non transit, quo casu cum *proprietate* dominium *utile* consolidatur. Cæterum, sicut præscriptione, sententia iudicis, aliisque modis feudum acquiri diximus, ita etiam finiri non dubitamus.

75 De modis *amittendi* feudi varii varias Regulas adstruere laborarunt, ipse tamen feudista fatetur, eosdem una Regula generali non posse comprehendere *tit. 23. feud. 2.* Celebriores sunt duo, alienatio videlicet rei *feudalis* incisco & invito domino facta, & delictum sive culpa Vasalli.

76 Itaque si feudum, sive *novum* sive *antiquum* sine consensu domini à Vasallo alienetur, alienatio non solum invalida est, sed alienans insuper præter pretium etiam feudum perdit, totum quidem, si totum alienavit, aliàs partem duntaxat, quam distinxit *tit. 38. § 2. 55. feud. 2.* Ratio est, quod Vasallus tali modo videatur contemnere dominum *tit. 24. §. fin. feud. 2.* ignorantia tamen eum à pœna caducitatis liberat, quia injuria à dolo, non verò ignorante committitur, nisi (ut limitat Rosenth. *cap. 9. Conclus. 60.*) ignorantia *juris*, aut *facti* valde crassa foret. Interim, ut ex causa alienationis indebitè facta feudum efficiatur caducum, non sufficit, quod alienatio in sua substantia sit perfecta, sed insuper necesse est, ut suum effectum jam sit sortita, hoc est, ut actualis *traditio* sit secuta, quia in pœnalibus verba strictè, & cum effectu sunt accipienda. *l. 67. ff. de V.S.* Idque etiam textui feudali conformius est, cum dicatur *tit. 55. feud. 2.* quod illi pœnam caducitatis incurrant, *qui feudum vendunt, & in alios TRANSFE-*

*RUNT.* At qui feudum nondum tradidit, non censetur illud transtulisse *arg. l. 20. C. de Pact. ergo. Clar. D. D. Sennotti in Tract. de Caducit. exist. & non exist. part. 3. sect. 3. §. 1. n. 4.* si tamen *ficta* saltem traditio fiat, putà per *constitutum* & venditor quasi colonus, aut procurator emptoris constituatur, atque ita rem *feudalem* venditam non quidem actu traditam, emptoris tamen nomine possideat, probabilius hæc *ficta* possessionis translatio sufficiet, quia reverà venditor intendit emptorem constituere dominum, & actualem possessorem rei emptæ, præsertim quando & hoc casu depauperatio Vasalli, præjudicium, & contemptus domini, aliæque inconvenientia sequuntur, propter quæ feudorum alienatio sub pœna caducitatis prohibetur.

Mitius cum Vasallo agendum esse 77 censeo eo casu, quo extrema famis, aris alieni, aut alia ejusmodi necessitate pressus feudum alienat, ita, ut in afflictis ejusmodi circumstantiis pœnam caducitatis non incurrat, modo dominum præsentis suæ calamitatis monuerit, ac, ut vel consensum alienationi impertiat, vel ipse feudum emat, decenter insinuaverit. Cessat enim hoc casu ratio prohibita alienationis, quam feudista singulariter collocat in contemptu domini *d. tit. 24. §. fin. feud. 2.* & præsens necessitas facit licitum, quod alias de lege illicitum foret.

Nilominus sunt, quos Vasalli, 78 cui res angusta domi, non miseret, sed eum etiam, ubi consensum domini decenter requisivit, nec tamen impetravit, ob alienationem fatali necessitate extortam ad pœnam caducitatis condemnant, moti hac lubrica ratione, quod nemo

te-

teneatur emere, vel vendere, nec invitus in rei suæ venditionem consentire, nec de suo alteri benefacere *cap. 4. C. 10. Q. 2. l. 16. C. de Jur. delib.* Verùm hæc gnomæ intelligendæ sunt, de casu ordinario, & regulari, non verò de casu necessitatis, ubi ex lege charitatis indigentia proximi succurrere obligamur. Unde ipsi hi AA. admittunt, quod in dicta hypothese Vasallus autoritate judicis dominum, vel ad redimendum feudum, vel ad impertiendum consensum in ejus alienationem cogere possit. *V. laudatum D.D. Senutti cit. §. 1. n. 7.*

79 Ex culpa Vasallus amittit feudum, quando vel omittit, quod de jure facere debuisset, vel facit, quod per legem facere sibi integrum non erat. Illa dicitur culpa *omissionis*, hæc verò *commissio*, quæ tecnico, & juri feudali proprio vocabulo *felonia* indigitatur.

80 Feudum igitur fit caducum ex culpa *omissionis*, I. quando Vasallus, vel ejus successor cessante legitimo impedimento, variata persona domini, *investituram* intra annum, & diem petere negligit. *tit. 22. feud. 1. & tit. 24. feud. 2.* quia, quoties mutatur persona domini, aut *Vasalli*, toties renovatio *investiturae* est repetenda, *cit. tit. 24. feud. 2.* cujus rationem quintuplicem assignat *Vultej. cap. 7. num. 58.* Cæterum hoc procedit duntaxat in feudo *antiquo*, vel *paterno*, ut vocant; nam in *novo* feudo nullum tempus pro petenda *investitura* jure feudali determinatum est, ideòque Vasallus eò usque expectare poterit, dum à domino ad juramentum fidelitatis præstandum citatus fuerit. Vid. *Vultej. cap. 11. num. 139.*

81 Hanc caducitatis pœnam evadunt *impuberes*, nec illis à tutore omiſſa peti-

tio *investiturae* præjudicat *tit. 55. feud. 2.* quo favore non gaudent *minores 25. annis*, si *investituram* intra legalem terminum petere neglexerint, auxilio tamen extraordinario *restitutionis in integrum* de jure feudali iisdem hoc in casu ademptum non esse probabilius censeo, quia nullibi jus *feudale* à jure *communi*, quod generaliter læsis *minoribus* succurrit, recessum fecisse legitur, ergò subintrat regula, quod, quoties aliquis casus de jure feudali decifus non est, ejus decifio ex jure *communi* petenda sit. *tit. 1. feud. 2.*

Vasallus indignum se reddit ulterio-  
ri beneficii possessione, quando illa ser-  
vitia domino præstare detrectat, ad quæ  
ex lege contractus feudalis est obliga-  
tus, & quidem hanc æquissimam esse  
caducitatis causam, ipse feudista insinuat  
in *tit. 24. feud. 2.* his verbis: *Sed non  
est alia justior causa beneficii auferendi,  
quàm si id, propter quod beneficium da-  
tum fuerit, hoc servitium facere recusa-  
verit.* III. Si Vasallus domino *directo*  
justitiam administrare detrectet. *cit. tit. 24. V. illud tamen Sc.* Id quod  
fit, si à *paribus curiæ* electus officium  
judicis facere recuset, aut illud non ex  
fide administret, aut, ut censet *Schra-  
der de Feud. part. 9. cap. 7.* si à domino  
citatus ejus edictis non obtemperaverit  
per *Textum* in *tit. 22. feud. 2.* aut denique  
si filium suum, qui dominum offendit,  
ad hujus requisitionem pro satisfactio-  
ne præstanda præsentem non sistat, aut  
occasionem latendi filio præbeat. *tit. 55.  
V. insuper feud. 2.* IV. Si Vasallus do-  
minum in pugna constitutum, & de  
vita periclitantem non defendat, aut,  
priusquam ille mortuus fuerit, vel le-  
thaliter vulneratus sit, deserat *tit. 5.*

§ 17. *princ. feud. 2.* aut imminens periculum personæ domini, aut fortunæ ejus, cum possit, eidem non denunciât. *tit. 7. feud. 2.* His ergò casibus, si Vasallus suo officio desit, feudum amittit, modo tamen vel *dolo*, vel *culpa lata* officium suum facere omiserit, ignorantia enim probabilis (ut supra jam dictum est) ipsum à pœna caducitatis liberat, ut probare videtur Textus in *tit. 42. feud. 2.*

83 Felonia, sive culpa *commissionis* à Vasallo commissâ potest vel *directè*, vel *indirectè* in injuriam domini redundare. *Directè* dicitur dominus lædi, quando culpa ipsam domini personam per se attingit. Id verò in sequentibus casibus contingere potest. I. Si dominum affiliat, hoc est, manus violentas in ipsum injiciat, gladium stringat, etiam non secuto vulnere, veneno, aut alio modo eidem insidias struat, sædus, & amicitiam cum hostibus ejus ineat. *tit. 24. §. 2. feud. 2.* II. Si ejus secreta malitiosè hostibus, vel aliis cum damno domini revelet. *d. tit. 24.* III. Si rem *feudalem* esse scienter neget. *tit. 26. §. Vasallus si feudum feud. 2.* IV. Si aliam gravem læsionem domino in honore, aut bonis inferat, vel inferre attentet, actionem v. g. *criminales*, vel *civilem*, sed infamantem ultro contra eum intentando, aut advocatum in iis agendo. *d. tit. 24. §. item qui.*

84 *Indirectè* feloniam committi dicitur, quando delictum Vasalli tantum occasione rerum, vel bonorum ipsius domini, aut etiam personarum eum attingentium, & sic quasi in consequentiam dominum offendit. Hujus delicti in libris feudorum sequentia reperiuntur exempla. I. *Cucurbitatio* domini, quod

barbarum vocabulum denotat maculam, quæ ex stupro in Patroni domum illato committitur, ut est adulterium cum uxore domini perpetratum *tit. 21. in fin. feud. 1.* aut aliæ inhonestæ debasiationes ad expugnandam uxoris pudicitiam adhibitæ. Quid de osculo libidinoso censendum sit, pluribus exponit Menoch. *de Arbitr. Cas. 287.* II. Eodem crimine se obstringit Vasallus, si cum filia, vel nepte ex filio, vel cum nuru, sive quæ nupta est filio, & etiam cum sorore domini fornicetur, aut saltem hoc delictum attentet. *d. tit. 5. feud. 1.* Delictum hoc cum *nepte*, quæ ex filia domini talis est, commissum dicta pœna non ferit, quia neptis ex filia non est de familia *avi*, ideòque injuria familiam domini proximè non attingit. Ut Vasallum cum sorore domini turpiter agentem hæc pœnalis constitutio feriat, duo concurrant necesse est. I. Ut sit adhuc de domo, hoc est, de familia domini, retinet enim, quamdiu nupta non est, & fratris insignia, & nomen gentilium in ipsos à majoribus derivatum. II. Ut adhuc innupta sit, quod consequitur ad esse in familia fratris. P. Ranbeck *c. 4. Thes. 10. pag. 181.* Hæc de Felonia in dominum *directè*, vel *indirectè* commissâ.

Cæterum & alia delicta reperiuntur 85 in jure feudali expressa, quæ, tametsi dominum neque *directè*, neque *indirectè* concernant, Vasallum tamen indignum *Curia*, & *Paribus Curia* exosum reddunt, & in pœnam sceleris admissi feudo exuunt. Huc refertur Crimen *Parricidii* quod, quanquam in plures committi possit per *l. 1. ff. ad Leg. Pompej. de Parricid.* in libris feudorum speciatim tantummodo enume-

(D d)

ra-

ratur cædes fraterna, & cædes nepotis ex fratre, vel filii fratris. *tit. 5. §. item qui feud. 1. & tit. 24. §. fin. feud. 2.* & hoc ideò statutum fuisse existimo, quod intentione consequendæ hereditatis, vel feudi parricidium factum fuisse præsumatur, nam si propter atrocitatem parricidii hæc pœna fuisset decreta (id quod vult Rosenth. *Concl. 36. cap. 10. num. 7. §. 8.*) non esset major ratio, cur cædes fratris &c. potius quam cædes fratris domini senioris vindicaretur. Quoad feuda Ecclesiæ tenet Panormit. in *cap. 12. de Pœn. num. 1.* non tantum feudo excidere Vasallum, si Prælatum, à quo feudum accepit, interimat, sed & si alium quemvis Clericum de illa Ecclesia occidat.

86 Cum dictum sit, ob illa delicta feudi caducitatem induci, quæ faciunt, ut Vasallus honeste, & sine dedecore in Curia domini stare nequeat, idcirco jam quæri posset, quanam in specie sint illa delicta, quæ indignum reddant Vasallum honore Curia sui domini. Quoniam verò circa hoc punctum nihil in jure feudali determinatum est, id prudentis judicis arbitrio relinquendum est. Casus tamen aliquos interpretes afferunt, quos collectos exhibet laudatus P. Ranbeck *cit. cap. 4. thes. 10. pag. 184.* Restant nonnullæ quæstiones, ab aliis operosiori indagine excusæ, à nobis tamen brevi manu resolvendæ.

87 Quæritur I. An feloniam in domino commissa, feudum aperiatur domino, vel proximis Vasalli agnatis? Respondeo, aperiari domino, exclusis agnatis. Textus duo concludentes in *tit. 24. §. ult. & tit. 37. feud. 2.* & ratio, quod feudum sub conditione conce-

datur, quamdiu nempe Vasallus fidelis erit, ergo conditione per delictum Vasalli deficiente, feudum rursus redit ad dominum. Nec æquitas, quam AA. prætendunt, agnatis hoc casu suffragatur, cum illis jus ad feudum non sit absolute, & simpliciter quæsitum, sed juxta naturam feudi, quæ vult, ut Vasallo delinquente, feudum revertatur ad dominum, *tit. 24. feud. 2.* ibi: *Beneficium reverti ad dominum.*

Quæritur II. An si delictum extra personam domini committatur, feudum caducum aperiatur proximis agnatis, vel quarto aut ulteriori gradu distantibus? Remotioribus patrocinari videtur Textus in *tit. 26. feud. 2.* ubi dicitur: *Si Vasallus culpam committat, propter quam feudum amittere debeat, neque filii, neque ejus descendentes ad id feudum revocabuntur, sed agnati, qui quarto gradu sunt.* At verius est, feudum tali casu caducum aperiari agnatis Vasalli gradu proximioribus, tum, quod hic ordo in successione ab intestato observetur de jure communi *tt. ff. de suis, & legitim. hered.* à quo in dubio jus feudale non videtur recedere, tum Textu speciali in *tit. 37. feud. 2. & tit. 24. §. denique eod.* ubi feudum ad proximos agnatos devolvi perspicue deciditur, proximi autem in jure dicuntur, quos nullus alius antecedit. *l. 1. §. 5. ff. unde cognat.* Textus oppositus loquitur imprimis de jure antiquo, ac ostendit, quid olim obtinuerit, per Textum in *tit. 8. feud. 1.* ibi: *¶ olim observabatur, usque ad quartum gradum tantum secundum quosdam.* Deinde ex hoc ipso textu claret, quod jure antiquo successio agnatorum non à quarto gradu primum inceperit, sed quod defici-

cientibus proximioribus agnati tantum usque ad quartum gradum inclusivè admittebantur.

- 89 Quæritur III. An feudum ob non petitam debito tempore investituram aperiatur domino, vel ad Vasalli descendentes, & agnatos devolvatur? Respond. reverti ad dominum. Textus apertus in *tit. 55. feud. 2.* contrariis præter alios satisfacit Clariss. D. D. Benedictus Finsterwalder in *Observ. præct. lib. 4. observ. 75.* Haunold *tract. 9. c. 5. Controv. 14. num. 905.* & Clariss. D. D. Sennuti, qui tam præsentem, quam præcedentes quæstiones latius discutit *part. 3. per tot.* Illud porro adnotandum adhuc venit, ex Haunoldo *cit. Controv. num. 898.* quod feudum, ob feloniam caducum factum non ipso jure amittatur, sed per Sententiam Judicis, per Textum in *tit. 21. feud. 1.* exceptis paucis quibusdam casibus quos *n. seq.* recenset, ubi etiam *num. 900.* Bocero contrarium sentienti respondet.

- 91 Illa adhuc quæstio pro coronide hujus Paragraphi resolvenda restat: An, si feloniam committat Prælatus, vel Clericus, Ecclesia, sive Monasterium amittat feudum? Hanc quæstionem adhibita distinctione resolvo: aut feudum Prælati est privatum, sive patrimoniale, vel Paternum: aut est propriè Ecclesiasticum, hoc est, ad mensam solius Prælati pertinens, quodque is ratione sedis, ac dignitatis suæ possidet? Priori casu Clericus, vel Prælatus feudum simpliciter amittit, idque ad dominum revertitur. Posteriore verò feudum quidem fit caducum, ita, ut, quoad Prælatus vixerit, nullos fructus ex feudo amplius percipere queat, sed illi ad dominum directum redeant, Prælato verò

mortuo, vel deposito dominium utile ad successorem in Prælatura postliminiò revertatur *tit. 40. §. item si Clericus feud. 2.* Rosenthal *cap. 10. conclus. 3.* Gonzalez ad *cap. 2. h. t. num. 111.* ubi Halberstadensem, & Bremensem Episcopos ad tempus vitæ feudis Regalibus, quod defuerint in expeditione Italica, à Friderico I. Imperatore privatos refert.

Quod si feudum pertineat ad solum Capitulum, tunc delictum Prælati Ecclesiæ non nocebit: sin verò communiter ad Prælatum, & Capitulum, tunc vel solus Prælatus feloniam commisit, & fructus amittuntur pro parte, quæ Prælato competeret. Rosenth. *d. l. si etiam Capitulum in delicto cum Prælato communicavit, eo casu æquius fore, cenfeo cum Panormit. ad cap. 1. de Dolo, §. contum. num. 14. §. 18.* ut Ecclesia feudum non amittat, sed delinquentes tantum ad tempus vitæ suæ fructibus priventur, qui, illis amotis, vel mortuis, denuò ad successores, & Ecclesiam revertantur. Ratio est, quod major pœna jure feudali expressa non sit, etsi fortè statui potuisset, & quia aliàs hoc absurdum sequeretur, quod Prælatus, & Capitulum communi consensu saltem tacitè delinquendo possent efficere, quod expressè non valent, videlicet rem Ecclesiæ sine justa, & necessaria causa alienare, tum denique, quod iniquum videatur, Ecclesiam in perpetuum bonis suis propter delictum personarum privari, quæ non intuitu illarum, sed imprimis ad honorem DEI, Monasteriorum sustentationem perpetuam, Ecclesiæ fabricam, & ornamentum concessa sunt. Panormit. ad *cit. cap. n. 16.* Rosenth. *d. Conclus. 3.*

## §. VII.

*Quis in Controversiis feudalibus Judex competens sit?*

## SUMMARI A.

92. *Judex competens, si lis vertatur super proprietate feudi inter duos Vasallos, est dominus senior feudi.* 93. *Cui etiam cognitio debetur in causis feudalibus, tametsi is sit Laicus, & persona Vasalli Clericus, aut Ecclesia.* 94. *In lite, que vertitur inter dominum, & Vasallum, judicandi Provincia defertur paribus Curie.* 95. *Si lis est domino, vel Vasallo cum extraneo, de simili causa cognoscere partes judicis ordinarii erunt.* 96. *Quis Judex competens, si super possessione feudi litigetur.*

**U**T constet, quis in causis feudalibus dijudicandis Judex competens sit, ad personas, inter quas lis vertitur, reflectendum est. Potest enim lis esse vel inter duos Vasallos, vel inter dominum & Vasallum, vel inter Vasallum, & extraneum, vel denique inter dominum, & extraneum.

92. Dico I. Si inter duos Con-Vasallos lis vertatur super proprietate feudi, Judex competens est dominus *directus*, à quo uterque Vasallus feudum recognoscit. Textus est in *tit. 55. §. insuper feud. 2.* ubi Imperator Fridericus ita decernit: *Præterea, si inter duos (pluresve) Vasallos de feudo sit Controversia, domini cognitio, & per eum Controversia terminetur.* Quòd si dominus *directus* suspectus sit, fortè, quod alterutri litigantium de *evictione* teneatur, sicque causa ipsius propria, & interesse vertatur, non ipse, sed *pares Curie* (per quos intelligimus Vasallos, quorum res feudales unius domini territorio, & Curie, sive domui *Dominicali*, ut vocant; subsunt, v. g. Vasalli in territorio Austriæ pares Curie sunt ejusdem territorii Austriaci) causam controversam cognoscunt. Si dominus *pares Curie*

nullos habeat, ad judicem ordinarium, vel arbitrum Vasalli confugient. *tit. 15. princ. & tit. 34. princ. feud. 2.* Vultejus *lib. 2. cap. 2.* Clarus *§. Feudum. q. 39.*

Dico II. Dominus *directus Laicus* 93 est quoque Judex competens in causis feudalibus respectu Vasalli Clerici, vel Ecclesie. Ita perspicuè decisum est in *cap. 6. & 7. de foro compet. DD. uno ore, & calamo.* Ratio est, quod, tametsi Clerici aliàs à foro Laico Jure Divino exempti sint, ut probatum dedimus ad *tit. de foro compet. §. 7.* in causis tamen *feudalibus* vel ideo jurisdictionem judicis Laici recognoscunt, quod hæc fluat ex dominio *directo*, & in eo quasi intrinsecè irradicata sit. Sicut ergo absurdum non est, ut Clericus, vel Ecclesia Laico, tanquam feudi Seniori fidelitatis Sacramento se obstringat, ita quoque absonum haud est, si mota sibi à Con-Vasallo super re feudali Controversia eandem à domino *directo* cognosci, & dirimi patiatur. Additur secunda ratio, quod non conveniat, ut domini *directi* vis & efficacia tollatur, aut diminuatur, ex eo, quod persona feudataria sit *Ecclesiastica*. Additur tertia ratio, quod hæc subiectio Cle-

Clerici respectu iudicis Laici non veniat immediatè ex lege laica, à cuius vi *coactiva*, & *directiva* Jure Divino Clericos exemptos dicimus, sed ex conventionem, qua se Clericus ad observandum, quod de moribus feudorum obtinet, ultroneè obligat. Pignatellus *tom. 5. consult. 2. num. 3. § 5.* cum quo, & Feliciano Oliva *part. 3. de foro Eccles. quest. 29. num. 16. § 17.* hanc Conclusionem ita limitamus, ut non procedat, si agatur ex delicto Clerici ad vindictam corporalem, vel ad reparationem, & satisfactionem domino feudi faciendam, quia hoc casu præponderare debet conditio Ecclesiasticæ personæ, cuius jura anteriora sunt, aut potiora jure feudi: & ideò, si contra Clericum Vasallum agatur ad amissionem feudi *criminaliter*, vel *civilliter* propter crimen, cognitio non ad dominum Laicum spectat, sed illa ad forum Ecclesiasticum remittenda est. Fagnanus ad *cap. 5. de judic. num. 29. § seq.*

94 Dico III. Si Controversia sit inter Dominum, & Vasallum super amissione, vel constitutione feudi, iudices competentes erunt *pares Curie*. Textus expressus in *tit. 55. in fin. feud. 2. tit. 39. V. si inter dominum & C. feud. 2. & tit. 10. feud. 1.* quæ tamen Conclusio rursus fallit, si quæstio sit super ipso jure, sive dominio *directo*, ut quia Vasallus negat, istum esse suum dominum, cum quo litigat, aut rem *feudalem* dicat esse *allo-dialem*, aut, siquidem fateatur *feudum* esse, illud tamen ab alio se habere asserat, quo casu cognitio eatenus saltem ad iudicem ordinarium spectabit, quatenus is cognoscat, num res *feudalis* sit, & ad hunc vel alium dominum per-

tineat, quo confuto causam ad competentem iudicem remittet. Clariss. P. Ranbeck in *d. Sylva benefic. feud. cap. ult. thes. 2. pag. 204.* Pignatell *cit. consult. n. 11.*

Dico IV. Quando Vasallo lis est cum extraneo, putà de finibus feudali-bus, vel servitutibus, vel aliis simili-bus, quæ per modum qualitatis feudo adhærent, sive deinde Vasallus actor sit, sive reus, judicialis cognitio ad iudicem ordinarium spectat. Faciunt huc Textus *tit. 26. §. si Vasallus. tit. 43. feud. 2.* Idem dicendum, si dominus cum extraneo in litem incidat. Ratio universalis redditur, quod similis causa non sit *feudalis*, utpote, in qua (ut supponimus) actor non nititur aliquo jure *feudali*, ideò cognitio causæ non secundum jus feudale regulanda, sed, ut de Jure communi obtinet, ad forum iudicis ordinarii deferenda est per ea, quæ notat Mynsiger *Cent. 1. Observ. 99.* Nicol. Everard. *Consil. 158.*

Illud pro coronide hujus Tituli ad-96 huc quæsieris: Ad quem causæ cognitio spectet, si vel inter duos Vasallos, vel inter dominum & Vasallum contentio sit non super *proprietate* feudi, sed super *possessione*? Videri posset, quod in tali casu jus cognoscendi privativè ad iudicem ordinarium pertineat, quia, ut dicit Ulpianus in *l. 11. ff. de A. vel A. P. nihil commune habet proprietate cum possessione*, quod roborari videtur ex *cap. 15. de foro compet.* ubi exceptio illa, quod Regina, tanquam Vasalla agere debuisset coram iudice *feudali*, non fuit admittà, eo, quod hic lis tantum vertebatur super *possessione*, non super *proprietate* feudi. Verum quia valde molestum accidit, ut

causæ connexæ, qualis est causa proprietatis, & possessionis. cap. 1. de causa possess. & propriet. dividantur, ideò plerique DD. Germaniæ teste Vultejo lib. 2. cap. 2. num. 40. Zasio part. 11. num. 2. Schurf. cent. 2. consil. 32. in fin. contrarium tenent, qui tamen in casu, que judicium summarissimum, sive momentaneæ possessionis instituitur, hanc cognitionem judici ordinario deferunt. Fortè tamen non male distinxeris cum Pignatell. cit. consult. n. 17. num Vafallus agat contra dominum ex causa spoliæ criminaliter, vel civiliter, quantum sua interest, fuisse à domino spoliatum, vel num ita agat possessorio, ut hujus de-

cisio adminiculetur proprietati, ut si petat, dominum privari jure suo, quia propria autoritate rem à Vasallo possessam occupavit, vel interdicto *uti possidetis* ad possessionem suam ab ulteriore turbatione tuendam, & ut declaretur legitimus esse possessor. Priori casu cognitio erit judicis ordinarii, quia nullo modo vertitur quæstio feudi, ideòque non est, ut foro feudali præ foro communi judicandi prærogativa deferatur. In posteriore autem, cum altera alteri vel præjudicet, vel multum commodet, à domino feudi dijudicanda erit. Id quod pluribus confirmat Aretinus in cap. 5. de jud. n. 23.

## TITULUS XXI.

### *De Pignoribus, & aliis Cautionibus.*

**S**olent Contractibus ad majorem debiti, & conventionis securitatem à partibus cautiones adjici, inter quas illa idonea dicitur, quæ fit per *pignora* vel *fidejussores* juxta illud Martialis

*Cum rogo te nummos sine pignore, non habeo, inquis,  
Idem, si pro me spondet agellus, habes,  
Quod mihi non credis veteri, Thelesine Sodali,  
Credis colliculis, arboribusque meis.*

Igitur præfenti Titulo materia *Pignorum*, sequenti verò *fidejussorum* discutienda proponitur.

#### §. I.

#### *Quid, & quotuplex sit Pignus?*

##### SUMMARIA.

1. Pignus sumitur tripliciter.
2. Quod discrimen sit inter pignus, & hypothecam?
3. Pignus in ratione Contractus spectatum describitur.
4. Est vel Prætorium, vel